Kavafis



EDDAL ALOVA/FARIS RIRHASAN

KAVAFIS

1863'te İskenderiye'de doğan **Konstantinos Kavafis**'in çocukluğu ve ilk gençliği, annesiyle birlikte göçmen hayatı yaşadığı İskenderiye-Londra-İstanbul üçgeninde geçti. İstanbul'da yaşadığı 1882-1885 yıllarında, Bizans ve Helen tarihini inceledi, *demotikos* olarak bilinen halk dilini burada tanıdı. Sağlığında kabul ettiği yüz elli dört şiir toplu olarak ancak ölümünden sonra yayımlanabildi. Grek-Roma ve Bizans dönemlerinin makrokozmosu ile tensellikle donanmış kendi mikrokozmosu arasında gide gele dokuduğu şiirlerinde "insan ruhunun pekçok garip köşesine girmeyi" başardı. Akdeniz'in tarihsel dekoru içinde gösterdiği gerçek ya da düşsel karakterlerinde insanoğlunun çağlar boyunca değişmeyen niteliklerini sergiledi.



KAVAFİS

Kavram Yayınları
62
Kavram Yeryüzü Şairleri 7
Birinci Basım: Mart 1995

Dizi editörü: Erdal Alova
Tasarım: Sadık Karamustafa
Yayım hakları Kavram'dadır
Yayınevinin yazılı izni olmadan, şiir ve yazılardan
hiçbir biçimde alıntı yapılamaz, seçkilerde kullanılamaz.
ISBN 975 366 058 8

Dizgi: Kavram, Baskı ve cilt: Numune
Kavram, Başkurt Sk. 41/2 Cihangir 80090, İstanbul
Tel: (0212) 244 02 85, Faks: (0212) 245 25 22

KONSTANTİNOS KAVAFİS

Bütün Şiirlerinden Seçmeler

ERDAL ALOVA – BARIŞ PİRHASAN

Yunanca aslından gözden geçiren:
MARİANNA YERASİMOS

KAV
RAM

İÇİNDEKİLER

Konstantinos Amcanın Yüz Kızartıcı Şiirleri *Barış Pirhasan* **11**
Kavafis'de Evrensel Bakış Açısı *Edmund Keeley* **17**

1896-1904
Yaşlı Bir Adam **39**
Yakarış **40**
İlk Basamak **41**
Che Fece... Il Gran Rifiuto **42**
Termopil **43**
Pencereler **44**
Duvarlar **45**
Barbarları Beklerken **46**

1906-1915
Kral Dimitrios **51**
Kent **53**
Dionisos Alayı **54**
Satraplık **55**
Mart'ın On Beşi **56**
Fenâ **57**
Tanrının Antonius'u Yüzüstü Bırakışı **58**
İtaki **59**
İyonik **61**
İskenderiye Kralları **62**
Geri Gel **64**
Elden Geldiğince **65**
Çok Seyrek **66**
Uzak **67**
Orofernis **68**

Yeminler Ediyor **70**
Resim Sanatı **71**
Selefkidis'in Hoşnutsuzluğu **72**
Bir Gece **73**

1916-1918
Endimion'un Heykeli Önünde **77**
Canlanınca **78**
610'da 29 Yaşında Ölen Ammonis İçin **79**
Atir Ayında **80**
1903 Günleri **81**
Tütüncü Vitrini **82**
Külrengi **83**
Tensel Haz **84**
Öyle Çok Baktım ki **85**
Osroini'nin Bir Kentinde **86**
Limanda **87**
Lanis'in Mezarı **88**
Anlamları **89**
İskenderiyeli Emilianos Monai, İS 628–655 **90**

1919-1932
İkindi Güneşi **93**
Kalmak İçin **94**
Gemide **95**
Dimitrios Sotir'e Dair, İÖ 162-150 **96**
Dareios **98**
Başlangıçları **100**
Aleksandr Valas'ın Lûtfu **101**
Kleandros Oğlu İason'un Karakaygısı; Kommagini'de Şair, İS 595 **102**
Dimaratos **103**
Ünlü Filozofun Okulundan **105**
Umutsuzca **107**
Zaman Onları Değiştirmeden **108**

Okumaya Gelmişti **109**
İskenderiye'de, İÖ 31 **110**
Yaşamının 25'inci Yılı **111**
Meyhanelerde **112**
Anna Dalassini **113**
23-24 Yaşlarında İki Genç **114**
24'ünde Genç Bir Şair **116**
Batı Libya'dan Bir Hükümdar **117**
Miris: İskenderiye, İS 340 **118**
Ona Yaraşan Güzel Beyaz
Çiçekler **121**
Tanrılar Akıl Etselerdi **122**

YAYIMLANMAMIŞ ŞİİRLER'den
Dünya Güzeli **127**
Ruhu Güçlendirmek **128**
Aralık, 1903 **129**
Merdivenlerde **130**
Gizli Şeyler (1908) **131**
Sürgünler **132**
Yarım Saat **133**

NOTLAR **135**
KISA YAŞAMÖYKÜSÜ **139**
ŞİİR ADLARI DİZİNİ **145**
İLK DİZE DİZİNİ **149**
KISA BİBLİYOGRAFYA **153**

KONSTANTİNOS AMCANIN YÜZ KIZARTICI ŞİİRLERİ

Şiirini kurmakta olan bir şairin okuduğu bir şiirden ya da bir şairin şiir dünyasından etkilenmesi garip, karmaşık bir süreçtir. Hele eğitim kurumlarında okutulan edebiyat bizdeki gibi, bir genci konunun kendisinden ve çağrıştırdığı her şeyden tiksindirecek nitelikler taşıyorsa, bu süreç iyice acılı, gülünç, yer yer bunaltıcı iniş çıkışlarla, kuşkular ve çırpınmalarla dolup taşar. Çünkü etkilenmek şurda kalsın, bir şiiri okuyup onu değerlendirmek, bunun gerektirdiği enerjiyi yoğunlaştırabilmek ve giderek onu bir deneyim haline getirebilmek (yeniden üretebilmek) ciddi bir eğitim işidir. (Okuma yazması bile olmayan biri de bir şiirden etkilenebilir elbette, ama bu ayrı bir konu). Kavafis'in şiirleriyle ilk olarak karşılaşacak genç okurla, tanışmalarına yardımcı olur diye kendi deneyimlerimi paylaşmayı düşündüm.

Konstantinos Kavafis'in şiirlerini İngilizcelerinden çevirdik. Bir romanı bile ikinci dilden çevirmek önemli bir sakınca sayılabilir. Şiir çevirisine gelince, şairin kendi dilinden de olsa bunun mümkün olmadığını ileri sürenler var. Bir ölçüde ben de katılıyorum bu görüşe, hiç olmazsa bazı şairler için. Hele lirik şiiri çevirmenin aşılamayacak zorluklar çıkarttığını deneyerek öğrendim diyebilirim. Burada konunun ayrıntılarına girmek istemiyorum, ama varmış olduğum sonuç, şiir çevirisinin belli koşullar çerçevesinde mümkün, üstelik yapılması kuşkusuz gerekli olduğudur. Yabancı bir dilde yayımlanmış şiirlerin çevirmene en az şair kadar sorumluluk yüklediğini akılda tutmalı. Ve burada çevirmenin sorumlulukları, hakları ve öz-

gürlüklerinden çoktur elbette. Buradan çıkarak, aynı şiirin birkaç ayrı çevirisini de doğal ve yararlı saydığımı söyleyebilirim. Yoksa Cevat Çapan'ın Kavafis çevirilerini gördükten sonra kendi adıma, yaptığım çevirileri yayımlamaktan cayabilirdim. Tıpkı şiir yazmanın olduğu gibi, şiir çevirmenin de bir rekabet alanı değil, sonsuz, şaşırtıcı bir deney alanı olduğu inancındayım. İkinci dilden çevirmeye gelince, söz konusu şair Kavafis olmasa, bunu göze alamazdık sanırım. Kavafis'in şiirlerini Erdal'la aynı zamanlarda, kimilerini birlikte ve yüksek sesle okuduk ve sevdik. Bizi ilk şaşırtan şey de, Yunanca yazılmış bu şiirlerin İngilizcede nasıl böyle eksiksiz bir etki yaratabildikleriydi. Bunun gizini Kavafis şiirinin benzersizliğinde aramalı. Gerçekten de genel kanı, İskenderiyeli'nin dünya şiirinde çok özel bir yeri olduğu yolundadır.

Kavafis şiirinde imge nedir? Bu, onun özelliklerini anlamak için sorulacak ilk soru olmalı. Buna verilecek kolay bir yanıt da var: Bu şiirde imge yok denebilir hemen. Kavafis neredeyse bütün şiirlerinde anlatır: Bir olay, bir şairin düşünceleri, bir anı, ya da bir dilek. Bir duyguyu ele aldığınızda bile onu "anlatır", böylece çoğu şiirlerin bir konusu olur. Bu sözlerimden "hikaye ettiği" veya olayları şiirleştirdiği anlaşılmasın. Onun tekniği, ele aldığı konunun dramatik özünü, bu özdeki çelişki ve gerilimlerin şiirini yakalamaya yöneliktir. Modern şiirde çok rastlanan başı sonu belirsiz coşkular, zincirleme çağrışımlar, çıldıran renkler, sesler, garip ve çarpıcı görüntüler onda yoktur. Söz sanatları da alabildiğine kısıtlı kullanılmıştır, son derece titiz ve ölçülü. Simgesel bir anlatıma başvurduğunda, önceden iyice düşünmüş ve "bakın işte bir simge" der gibidir. Bir benzetmeyi yineleyip işleyerek ulaşır simgeye:

> Geleceğimizin günleri durur karşımızda
> Bir sıra küçük, tutuşturulmuş mum gibi
> Altın, ılık, diri küçük mumlar.

Başımı çevirmek istemem, görür titrerim diye –
Nasıl çabucak uzar gider bunlu dizi
Nasıl çabucak çoğalır sönük mumlar.

Kavafis'in erken şiirlerindendir "Mumlar" (1911'den önce). İleride şiirini daha da yalınlaştıracaktır. Betimler. Bir oda, bir sokak, giysiler ya da çıplak bir gövde. Bütün betimlemeler yaşanmışlığın, üstünde düşünülmüşlüğün, iyice ayıklanmışlığın cömert fakat dengeli tınısını taşır. Zengin olduğu kadar şiirsel amaca yönelik bir dekor yaratır çoğu zaman. Kişilerle ayrılmaz biçimde kaynaşmış bir dekor. Kavafis'in dehasını asıl gerçekleştirdiği, olanca duyarlığını yoğunlaştırdığı insan davranışlarıyla birlikte bu dekor, onun şiirinde imgenin ta kendisidir. Gençlik şiirlerinde yalnızca ipuçlarını görebildiğimiz bu özellik gitgide olgunlaşır ve ona modern şiirde çok ayrı bir yer kazandıran nitelik haline gelir. Bize onun şiirlerini ikinci dilden bile olsa çevirmek cesaretini veren bu benzersiz niteliği olsa gerek.

Kavafis konularının çok büyük bir bölümünü tarihten almıştır. Onun asıl ilgi alanı olan Helenistik dönem ve Bizans bir kahramanlar çağı değil, karmakarışık olaylar, nedensiz gibi görünen savaşlar, uydu krallıklar ve kimi sürgün edilmiş kukla krallar, politik dolaplar, kıskanç, tutkulu sanatçılar çağıdır. Doludizgin bir cinsellik bu örgünün dokusuna işlemiş gibidir. Ne ki Kavafis bu kargaşayı şiirlerine hiçbir zaman boca etmez. Neredeyse durgun bir hava yaratır bu karmaşanın içinde. Neye tanıklık edeceğini çok iyi seçmiştir. Şu ya da bu olayın nedenlerini araştırmaya girişmez (bunu şiir yazmadan önce uzun uzun düşündüğü ve bir tarih görüşüne sahip olduğu, yalnızca ses tonundan anlaşılır). Kişinin bir anını yakalar. Bu an'ı bir şiirde bir imge halinde dondurur. Böylece de insan davranışlarının püf noktalarını çarpıcı biçimde sergileyiverir.

Kavafis hoşgörünün, insanlara, olaylara esnek ve anlayışla yaklaşmanın ustasıdır. Bu özellikler onu milliyetçiliğin aşırılıklarından korur. Onun tutkun olduğu şey Yunan kültürü, dili ve bunlardan doğan davranış incelikleridir. Sanat ve kültür an-

layışı tam anlamıyla seçkincidir. "İlk Basamak" şiirinde "sıradan sürü" (common herd) deyimini seçerek ve bilinçlice kullandığına dikkat çekmek isterim. Üstün bir kültürün kişisi olduğu gururunu gizlemeye gerek görmez. Onun sanat ve tarih anlayışı üstüne düşünmek, tartışmak ve bunları eleştirmek yararlı olacaktır. Ne ki, tarihi konu alması ve derinliğine düşünülmüş bir tarih görüşüne sahip olması, bizi Kavafis'e bir tarihçiymiş gibi bakmak ve yargılamak yanlışına düşürmemeli. Onun dünyasında takvim yapraklarındaki rakam ne olursa olsun, şiirlerinde yaşattığı, çağdaş dünyanın insanları, onların davranışları, çözümsüzlükleri, çelişkileridir.

Kavafis şiiri üstüne yapılmış birçok araştırma, inceleme var. Benim okuduklarım yalnızca C.M. Bowra'nın *The Creative Experiment* (Yaratıcı Deney) kitabının ona ayrılmış bölümü, yararlanmış olduğumuz Rae Dalven çevirisinde W.H. Auden'in önsözü ve aynı kitaptaki biyografik notlardır. Bunun dışında elime geçen bazı biyografi ve incelemelere yalnızca göz atabildim. Bunlardan edindiğim izlenim, Kavafis'in şiir serüvenine başlıca iki ayrı perspektiften bakıldığıdır. Bunlardan biri onun, şiirlerini zamanla olgunlaştırdığı ve en yetkin örneklerini en olgun çağında verdiği görüşüdür. Tarihteki olay ve kişileri ele aldığı şiirleri düşünüldüğünde bu görüşe ben de katılıyorum. Kavafis tarih malzemesinden kendine çağdaş bir şiir dünyası kurmuş ve bunu da uzun bir çalışma, olgunlaşma ve alana egemen olma süreci içinde başarmıştır. Apayrı bir inceleme konusu olabilecek bu süreç, hemen gençlik şiirleriyle birlikte ele alınırsa, oldukça belirgindir. Erken şiirlerini oyun provalarına benzetmek mümkün. Yönetmen sık sık sahnede görünür. Olgunluk dönemi şiirlerine gelince yönetmen artık seyircilerin arasındaki güvenli, sapasağlam yerini almıştır. Varlığı yalnızca oyunun dokusunda duyurur kendini.

Öte yandan ikinci bir eğilim, Kavafis'in tarihsel şiirleriyle, günlük yaşamdan kaynaklanan erotik şiirleri arasına bir çizgi çekmek ve ikinci grup için en azından özür diler bir tutum takınmaktır. Bence Kavafis'in eşcinsel olmasının ve erotik şiirlerinin tümüyle

eşcinsel duyarlıkları, ilişkileri işlemesinin bunda belirleyici rolü vardır. Auden, "insanlar tarafından yapılan şiirlerin, insan davranışları için kullanılan ahlaksal yargılar çerçevesinin dışında (tutulmayacağını) fakat ahlaksal ölçütün değişik (olduğunu)" söylüyor. Buradan çıkarak Kavafis'i, dürüst tanıklık ettiği için bağışlatmaya çalışıyor. Bowra ise onun erotik şiirlerine hemen hiç değinmemekle, yalnızca tarihsel şiirlerini incelemekle yetiniyor. Ona göre "tarihin onurlu yüceliği" Kavafis'in "günlük açmazlarından kurtulmasını sağlamış", ona "tüm yeteneklerini gerçekleştirme gücü vermiştir" Kavafis'in "garip cinsel arayışların saplantılarıyla dolu" şiirlerinin karamsar havasından ve bunların genellikle eleştirildiğinden söz ediyor. Bütün bu yaklaşımlar bence Kavafis'in sanatçı kişiliğini oluşturan öğelerin eksik kavranması anlamına gelir. İskenderiyeli şairin bir biyografisinde, kimi akrabalarının, çocuklarına "Konstantinos amcanın yüz kızartıcı şiirlerini" okumayı yasakladıklarından söz ediyor. Birçok yazar ve eleştirmenin aynı önyargıları (elbette çok incelmiş biçimlerde) sürdürdüklerini düşünüyorum. Kavafis'in tarihsel şiirleri, erotik şiirlerinden ayrılamaz. Yalnızca tarih öğesini şiirlerinde kullanmakta nasıl ustalaşmışsa, cinsellik öğesini kullanmakta da öyle ustalaştığı, bunu bir duyarlık, bir gerilim, yer yer kısacık bir değinme halinde şiirlerinin dokusuna kattığı söylenebilir. Kavafis'in cinsellik karşısındaki tavrı onun yaşama bakışında belirleyici rol oynamış, çağın değerlerini sarsıcı bir eleştiriden geçirebilmesini sağlamış, ikiyüzlü değer ve yargılarla uyum sağlamasını engellemiştir. Ölümünden sonra yayımlanan "Gizli Şeyler" şiiri, onun bu değerlerle nasıl hesaplaşmış olduğunu ve kişiliğiyle ilgili en küçük bir özür dileyici tavrı benimsemediğini açıkça gösterir:

Daha güzel bir toplumda, ilerde
Bir başkası tıpkı bana benzeyen
Çıkar kuşkusuz, yaşar özgürce.

("Gizli Şeyler – 1903")

Türkiye'de okur, hem gelenek, hem de genel olarak seçilip yayımlanan ürünler açısından lirik şiire alışkındır. Kavafis belki bu yönden yadırgatıcı olacak. Bir şair de "önemli" olduğu için sevilmemeli zaten. Benim önerim bu şiirlerin kendi kendine sansür konmadan okunmasıdır. Yaşamında bilinçli bir seçim yapmış ve belli ilkeleri benimsemiş bir gencin, sanat ürününden yararlanmasına bir engel, neleri "sevmesi gerektiği" kaygısıyla kendini alabildiğine kasmasıdır sanırım. Oysa böyle bir kasılma, karşılaşılan ürünle "reaksiyona girmeyi" baştan engelleyicidir. Eleştirel gözle bakabilmek apayrı bir şey. Bunun için o ürünü anlamak, sindirmek, yarattığı coşkuları yaşarken bunların bilincine varmak, böylece ürünle birlikte kendini de eleştirmek gerekir. Yoksa edebiyat hiçbir zaman kendini tanımanın da yolu olamaz.

İskenderiyeli şair bakalım bizlere ne kadar yakın gelecek. Bir tek şuna güveniyoruz: Kavafis'i dikkatle okuyan birinin onunla kurduğu diyalog ne olursa olsun, etkilenmeden, biraz değişmeden edemez. Kendi davranışlarına, çeşitli değerlere, politikaya bir de başka açıdan bakmak, içtenliğe, yürekli bir eleştiriye yönelmek zorunda kalır. Rae Dalven'in biyografi notlarında, E. M. Forster'in *Pharos* ve Pharillon adlı kitabından aldığı bir bölüm var. "...Hasır şapkasıyla Yunanlı bir beyefendi" demiş onun için, "evrenle arasında küçük bir açıyla kıpırdamaksızın duruyor." Konstantinos amcanın bize sunduğu da, evrenle kendi arasındaki bu küçük açıdır herhalde. Biz özellikle bilimsel dünya görüşüne sahip okur için bu küçük açının çok değerli olduğuna inanıyoruz...

Barış Pirhasan

KAVAFİS'DE EVRENSEL BAKIŞ AÇISI

Seferis, Kavafis'in, yaşlılık dönemi şiirlerinde "yeni ve değerli şeyleri sürekli olarak keşfettiği" izlenimini verdiğini ve yetmiş yaşında öldüğünde, "çok genç yaşında yitirdiğimiz bir insana duyduğumuz acı dolu merakla bizi baş başa bıraktığını" belirtmiştir. Seferis sanki hem Kavafis'in son dönem yapıtlarındaki başarıyı (bilgelik ve özgünlük), hem de İskenderiyeli'nin yaşamı boyunca sürdürdüğü "gelişim halindeki yapıtının" (gene Seferis'in bir sözü) Kavafis'in ölümüyle bariz bir biçimde tamamlanmamış kalmasının yarattığı belli bir düş kırıklığını dile getirmektedir. Bizzat Kavafis'in yaşamının son günlerinde söylediği şu sözlerle, bir tür gerçekleştirilememiş olanaklar duygusunu dile getirdiği belirtilmektedir: "Daha yazmam gereken yirmi beş şiir var", bu ise 1935 yılında toplu şiirleri olarak çıkan yapıtının altıda biri etmektedir. Kavafis'i başlangıç yıllarından olgunluk dönemine dek izleyen okur, olasılıkla bu yazılmamış şiirlerin ağır yükünü üzerinde hissedecektir, özellikle şimdi, Kavafis'in arşivlerinde, hepsi de 1920'den önceki döneme ait onca yayımlanmamış değerli çalışma ortaya çıkarıldıktan sonra. Bu incelemenin argümanı açısından, o yayımlanmamış şiirleri şairin gelişiminin son aşaması olarak değerlendirmek; Kavafis'in gelişim halindeki mitinin üç yönünü (Kösnül Şehir, antik İskenderiye ve Helenizm dünyası), sonuçta belirli bir coğrafyayı ve tarihi aşan, daha az ayrıksı, daha az milliyetçi olan ayrıntılı ve tutarlı bir insanlık durumu imgesi –İskenderiye'ye yönelik ilgisinin ürünü imgelerden daha evrensel bir imge– içinde bir araya getirip, aynı zamanda da genişleten bir eğretileme tarzının temsilcisi olarak görmek uygun olacaktır. Aslında, onun

bu son şiirlerinde bulduğumuz şey, bütün yönleriyle kurduğu üç imgenin her birine şiirsel bir mitin boyutlarını veren birbiriyle bağlantılı örneklerin oluşturduğu geniş zemin olmaksızın bu yönde gerçekleştirdiği bir gelişmenin ilk emin adımlarıdır.

Bu son yönelimin kanıtı yalnızca birkaç şiire, yaşamının son beş yılı boyunca yazdığı şiirlere dayanmaktadır. Söz konusu şiirlerin az sayıda ve dağınık olması, şairin "yeni ve çok değerli şeyleri tutarlı bir imgeye dönüştürme biçimindeki son dönem buluşuna henüz biçim vermeye başladığını göstermektedir –eğer gerçekten Kavafis bilinçli olarak, şiirlerin sunduğu imalar için bir örüntü (pattern) kuruyor idiyse. İmalar tek tek farklı şiirlerde, belki en çok da, yayımlanmasına izin verdiği şiirler arasında en uzun olanı "Miris: İskenderiye, İS 340"da (1929) yer almaktadır. Şiirin tarihsel bağlamı okura hemen tanıdık gelecektir: İulianus imparator olmadan ve pagan tanrılara tapınmaya yeniden işlerlik kazandırma yolundaki başarısız girişiminde bulunmadan (başlangıçta kendisi de Hıristiyan olmasına karşın) yaklaşık 20 yıl önce, birbirleriyle yarış içindeki dinler arasında, hatta Hıristiyanlığın kendi içinde bir çatışmanın yaşandığı dönem boyunca antik İskenderiye. Şiirin stratejisinde, okurun bu bağlamı bildiği varsayılmıştır. Yapıtının bu geç döneminde şair şiirden, üç imgesinin yıllar boyunca okurlar için yarattığı, her yönüyle kurulu mitsel dünyadan güvenle yararlanabiliyordu. Yalnızca başlığa koyduğu bir tarih ile tarihsel ânı, onun ima ettiği her şeyi aktarabiliyor ve yalnızca mitsel şehrinin adını tarihten önce koyarak şiirin dramına ilişkin özel yaşam tarzını gösterebiliyordu. Böylece okur, monolog başlamadan önce Kavafis'in mitine girmiş olur ve şair oldukça ekonomik bir biçimde şiirin özel ortamını kurup, onun kendine özgü hareketini geliştirebilir. Şair aynı zamanda, en azından okurlarından bazılarının, onun mitinin sağladığı ve şimdi ortaya çıkacak olan dramın anlaşılmasına katkıda bulunabilecek tutum ve çevre kaynaklarını şiire getireceğini varsayabilir.

Dram, çatışma halindeki ideolojiler arasında Kavafis'e özgü tipik bir yüzleşme olarak başlar. Dinsel inançlarındaki farka kar-

şın, pagan konuşucu ile onun ölmüş olan Hıristiyan sevgilisinin aynı tanıdık İskenderiye yaşamına, bu yaşamın "bütün gece süren o güzelim, hayâsız cümbüş"üne, onun her ne pahasına olursa olsun eğlence tutkusuna, Yunan şiirine olan bağlılığına ve fiziksel güzelliğe tapışına kendilerini adadıklarını görürüz. Ölen sevgilinin "Kesinlikle bizden biri gibi yaşamıştı/Hepimizden çok hazza verdi kendini" biçiminde tanımlandığını okuruz. Kısacası, gerek konuşucu, gerek sevgili, olasılıkla dinsel çatışmaya ve tarihsel değişime kayıtsız, her şeyin ötesinde kendilerini İskenderiye yaşam tarzına adamış "sır ortakları" arasındadır. Şairin kendine özgü miti geliştirdiği ilk aşamalarda, bu kendi başına yeterli bir tema olabilirdi (örneğin, "Yahudilere Dair, İS 50" ve "Sidon Tiyatrosu, İS 400" şiirleri). Ancak, şairin burada tasarladığı özel ortam daha kapsamlı bir konuyu gündeme getirmektedir. Pagan konuşucu, sevgilisinin cenazesindeki Hıristiyan atmosferin –yaşlı kadınların, arkadaşının son inanç edimi hakkındaki konuşmaları, İsa'ya ateşli, daha önce duymadığı yakarışlarda bulunan rahipler– ezici baskısını üzerinde hisseder ve bu ortamın getirdiği yabancılaşma duygusu, daha önce emin olduğu ortak adanmışlığa kuşkuyla bakmasına yol açar. Sevgilisinin, kendisini ve öteki arkadaşlarını içine çekmiş olan bazı pagan hareketlerden uzak durduğu anları anımsar.

Konuşucunun, kendi inancı ile sevdiği kişinin buna karşı inancı arasındaki gerilim üzerinde odaklanan iç dramı, daha önceki yıllarda şair için yeterli bir tema oluşturabilirdi. Sözgelimi "Kleitos'un Hastalığı"nda sevdiği ve büyüttüğü, ölmek üzere olan genç Hıristiyan'ın yaşamını kurtarmak amacıyla kara şeytanını çağırmak gibi boş bir umut içinde pagan edimlere başvuran Hıristiyan dönme dadı ile "Serapeion "Rahibi"nde İsa'yı yadsıyan herkesi reddeden, bununla birlikte "ilençli Serapeion'daki baba" için yas tutan Hıristiyan dönme. "Miris"de dram yeni bir ima düzeyine yükselir. Son kıtada çatışma, "gencin ruhu için yakaran" tören rahiplerinin yerine getirdiği Hıristiyan ritüelin etkisiyle iki sevgilinin paylaşmış olduğu o yitmiş tutkulu yaşamın etkisi ara-

sındaki bir savaşım halini alır. İstenirse, buna Hıristiyan gizemi ile dünya belleği arasındaki bir savaşım da denebilir:

Pür dikkat kesilmiş,
büyük bir ilgiyle izliyordum ki
dini vecibelerini yerine getirişlerini
Hıristiyan cenaze töreni için yaptıkları hazırlıkları,
birden tuhaf bir duygu
kapladı içimi. Anlatılmaz bir biçimde
Miris'in benden koptuğunu hissettim,
bir Hıristiyandı o, kendi toplumuyla
birleşiyordu şimdi, bense yabancı
tamamen yabancı oluyordum giderek. Bir kuşku
düşmüştü içime, tutkularım aldatmıştı
belki de beni, her zaman bir yabancıydım onun için. –

Kendimi dar attım korkunç evlerinden,
Miris'in anısı alıp götürülmeden, başkalaşmadan
Hıristiyanlıklarıyla, çabucak uzaklaştım oradan.

Bu kıtada dramatik ritim hızla bir epifaniye doğru ilerler: Konuşucunun sevgilisiyle paylaştığı bağlanmanın derecesiyle ilgili sorgulamasından, kutsal saydığı tutkunun yapısıyla ilgili ani kuşkusuna ve oradan da umutsuz bir biçimde bunu doğrulama çabasına. Dram, pagan-Hıristiyan çatışmalarını ele alan öteki şiirlerden daha kapsamlı, daha içten bir nitelik kazanmış ve burada geçiş dönemi tarihinin anımsanması, kendi içinde bir amaç olmaktan çok, bir trajik aydınlanma aracı haline getirilmiştir. Ancak, bu daha kapsamlı dram, konuşucunun iç savaşımının temsil ettiği karmaşık insanlık durumuyla sınırlı değildir. Şiirin sonunda, Kavafis konuşucunun yaşadığı karmaşayı İskenderiye ideolojisi bağlamındaki bir inanç edimini betimlemek amacıyla kullanmış gibi görünmektedir: sevgilisi Miris'i "toplum"uyla birleştirdiğini ve kendisini tam bir yabancıya dönüştürdüğünü hissettiği Hıristiyan ritüelinin gizemine koşut, belki de karşıt olması amaçlanmış, konuşucuya özgü bir inanç edimini betimlemek amacıyla. Anı – Kavafis'in Kösnül Şehir'ine egemen geçici duyuları saklayan ve

sonuçta yeniden yaratan kaynak– son dizelerde, konuşucunun tutkusunun, ölmüş olan Miris'in ruhunu yakalamak (ve sözde kurtarmak) amacıyla gerçekleştirilmekte olan Hıristiyan etkisine meydan okuyabilecek yegâne hatırasına, konuşucunun evden dışarı fırlayarak anısını kirlenmeden korumak için yaptığı hareket ise kendisini çevreleyen yabancı gizem karşısında hâlâ mümkün olan bir olumlama eylemine dönüşür. Anı, İskenderiye ideolojisine bağlanmış olanlar için tek kaynak olarak kalır: ölümden sonraki bir yaşama ulaşmanın tek yolu olarak. O yitmiş tutkulu hayatı saflığı içinde anımsayarak, kuşku ya da yabancı etkilerle bozulmamış biçimde korumak Kavafis inancındaki İskenderiyeli bir hazcının son inanç edimi gibi görünmektedir. Konuşucunun şiirin sonundaki hareketi, tüm antik ve çağdaş mitsel sevgililerin, kendilerine özgü bağlanmalarının kaçınılmaz kaybıyla karşılaştıklarında, teselli ve kalıcılık için belleğe dönen sevgililerin adına konuşmaktadır. Hıristiyan inancına hizmet edenlerin beklentilerinin tersine, konuşucunun inanç ediminin sonuçta kendi yaşamı kadar ölüme yazgılı olduğunu gördüğümüzde, eylem çok daha keskin bir nitelik kazanmaktadır.

Kavafis'in "mitsel yöntemi"nin tüm kaynaklarını, şairin yaklaşık 20 yıllık bir dönem boyunca tarihsel içgörüsü ile erotik görüsünü tutarlı bir mitolojiye dönüştürmesinin ürünü olan kaynakları etkin bir biçimde kullanması açısından "Miris" belki de Kavafis'in olgunluk dönemi şiirleri arasında benzersizdir. Bu şiiri, öteki geç dönem şiirleriyle (ya net olarak çizilmiş bir tarihsel bağlamın avantajı olmaksızın ölen Adonis imgesinin keşfedildiği ya da ince insan karmaşalarını kullanmaksızın tarihsel bir ânın yansıtıldığı şiirlerle) karşılaştırırsak, şiirin kendine özgü niteliğinin ve tüm olanakları gerçekleştirildiğinde şairin yönteminin canlılığının çok daha belirgin bir hale geldiğini görürüz. Örneğin, "Miris" ile aynı yılda yayımladığı ve yazgıları birinin ölmesi, ötekinin ise ölenden yoksun kalması olan çağdaş iki sevgilinin öyküsünün anlatıldığı "Ona Yaraşan Güzel, Beyaz Çiçekler" "Miris"deki sevgilinin yazgısı yanında solgun, neredeyse bayağı, sonuçta aşırı duygusallaştırılmış görünmektedir. Bunun da nedeni, sevgililerin kötü yazgılı ilişkilerinde maddesel kazanç

ile geçici duygular dışında çok az şeyin kazanılacak ya da yitirilecek olmasıdır; hiç şüphesiz, bir ideoloji ya da dinsel gizem niteliği edinen erotik bir bağlanma türünden bir şey yoktur bu şiirde. Sevgililerin durumu tarihsel çatışmanın ve değişmenin baskılarını da yansıtmamaktadır. Bu şiirin, belirli bir zaman ya da yer belirtilmemiş olan, kendisi dışında çok az şeye göndermede bulunan çağdaş bağlamında, sevgililer arasındaki tutkunun niteliğine olan inanç kesinkes konuşucunun bunu dile getirmesine ve okurun ona katılmasına bağlıdır. Söz konusu tutkunun, özel, paylaşılmış bir yaşam tarzı ya da belirli bir değerler sistemi tarafından değil, bağlanmaların oldukça gelişigüzel bir biçimde takım elbiseler ve ipek mendillerle değiştokuş edildiği çarşı meydanı tarafından ayakta tutulduğu gösterildiğinde oldukça talepkâr bir istek. Bu bağlam göz önünde bulundurulduğunda, sevgilisinden yoksun kalan âşığın, dostunun rakip bir erotik pazarlıktan sonra kendisine yalnızca ona önerdiği yirmi lira için değil, "kadim dostlukları/yıllanmış aşkları, aralarındaki derin duygular" için de geldiğini öne sürmesinde bir hüsnükuruntudan fazlasını görmek güçtür. Sonuç olarak, "Miris"deki sevgilinin ikna edici trajik inanç ediminin tersine, dostundan yoksun kalan sevgilinin cenaze törenindeki hareketi, ne kadar içten olursa olsun, bir pathos edimi, duygusal bir ritüel izlenimi vermektedir:

> Çiçekler koydu ucuz tabutunun üstüne,
> ona yaraşan, güzel, beyaz çiçekler
> güzelliğine onun, yirmi iki yaşına.

Şiir, daha az duygusal olmayan, ama okurun temsil edilen tutkunun niteliğine olan güvenini artırmada daha tatmin edici de olmayan bir imgeyle sona erer:

> Kahveye gittiğinde o akşam, bir işle ilgili,
> ekmek parası için – her zaman birlikte
> gittikleri kahveye: bir bıçak gibi saplandı yüreğine
> birlikte gittikleri o ölgün kahve.

Çağdaş bir ortamı konu alan bir başka geç dönem şiirinde, şairin, bir terzinin kalfası olan ve bir paket teslim etmek üzere lüks bir eve gelen genç bir Adonis'in "bütün güzelliğini" kutladığı "Sofadaki Ayna"da (1930) benzer zayıflık açıkça ortadadır. Terzi kalfası geçmişe ya da günümüze ait herhangi bir yönüyle, buna benzer öteki ortaya çıkışlara –sözgelimi, "Tanrılarından Biri"ne – bir töz ve karmaşıklık veren tarihsel ya da mitsel bir bağlamla çıkmaz ortaya; dolayısıyla, bu ânı eğretileme düzeyine yükseltmek amacıyla şair kişileştirmeye dayanır. Terzi kalfası kravatını düzeltmek için aynada kendisine bakar ve ayna birden canlanır –ne yazık ki kelimesi kelimesine bir canlanmadır bu:

> Ama uzun hayatında çok şey görmüş olan
> yaşlı ayna –
> binlerce nesne, binlerce yüz –
> sevinç içindeydi şimdi,
> birkaç dakika olsun
> kucaklamanın gururuyla
> bu eşsiz güzelliği.

Etki ikna edici olmaktan çok tuhaftır: Şiirin haklı çıkarmak ve yüceltmek amacını taşıdığı duygu ya da açık belagati ("sevinç içinde, "gurur" "eşsiz") zenginleştirmeyen bir geç dönem patetik yanıltma alıştırması.

Şair, henüz hayattayken yayımladığı son şiiri "1908 Günleri"nin son dizelerinde görülen benzer bir alıştırmada daha başarılıdır. Burada çağdaş Adonis figürü gene açımlayıcı tarihsel bir bağlamdan yararlanılmaksızın sunulmaktadır, ancak Adonis'e okurun zihninde tüm bu yıllar boyunca Kavafis'in Kösnül Şehir'inde yaşayan yarı mitsel kişilerle açık bir bağlantı kurmasını sağlayan kişisel bir tarih verilmiştir ve şair bu figürün uyandırması gereken duyguyu aktaracak uygun bir retorik araç bulmuştur. Bu örnekteki kişisel tarih, "Ona Yaraşan Güzel, Beyaz Çiçekler"deki sevgililerin tarihi kadar bayağı görünmektedir, aptal oyuncularla kurnazca oynanan ufak çaplı kumarla "korkunç sabahlamalar" boyunca "halk kahveleri"nde borç alınan paralarla

desteklenen yoksul bir yaşam, şiirdeki kişinin giydiği döküntü giysilerin, özellikle hiç üzerinden çıkarmadığı tarçın rengi takım elbisenin simgelediği bir yaşam. Takım elbise, genç Adonis'imizin ara sıra bir sabah yüzmesi için soyunduğunda uzaklaştığı o yoksul koşulların bir eğretilemesi haline gelir. "Berbat elbisesini" üzerinden atarak, kendindeki –olasılıkla arındırıcı– değeri gösterme fırsatı elde eder: "Kusursuz güzel, bir mucize" olan bir beden. Bu ortaya çıkışın mucizevi, tanrısal niteliği "Sofadaki Ayna" şiirindekinden daha incelikli bir kişileştirme kullanımı ile gerçekleştirilir. Şair, ona özgü kusursuz çıplaklık imgesini, imgeyi çıplak saflığı içinde gözleme fırsatına ve zevkine sahip olan uzak geçmişteki yaz günleriyle bağlantılı olarak sunar:

> Ey bin dokuz yüz sekizin yaz günleri,
> usulcacık kayboldu görüntünüzden
> tarçın renkli takım elbise.
>
> Görüntünüz korudu onu
> berbat elbisesini çıkarırken,
> yamalı çamaşırlarını ararken oraya buraya,
> dururken çırılçıplak, kusursuz güzel, bir mucize gibi,
> saçları taranmamış, darmadağınık
> kolları, bacakları yanmış güneşten
> sabah çıplaklığında onu yüzerken ya da kumsalda.

Burada zorlama bir belagata içermeyen kişileştirme aracı, anımsamayı duygusallaştırmaktan çok, yüceltir ve sıradan, hatta bayağı olanın, imgelemin yaşamında bir ölçüde kalıcılığa hak kazanabilecek bir imgeye dönüştürülmesinde ve korunmasında belleğin rolünü vurgulamaya yarar.

Çağdaş Adonis figürü üzerinde odaklanan Kavafis'in geç dönem şiirlerinden bazıları, ikna edici şiirsel bir anlatım yerine belagat ve sözden çok duygu sunar. "Miris" örneği, şairin son yıllarında, en iyi anlarında, hazcı bağlanımlarını ve özel tarih görüşünü en üst düzeydeki şiire dönüştürmesine olanak sağ-

layacak kadar derin ve evrensel bir trajik yaşam duygusuna –ve bu duyguyu en iyi canlandıran denetimli anlatıma– ulaştığını göstermektedir. Doğrudan tarihsel bir anı ele alan öteki geç dönem şiirleri aynı sonuca işaret eder, ancak hiçbirinde tarihsel bağlam, insanlığın özgül durumunun karmaşıklıklarıyla "Miris"de olduğu gibi başarıyla ilişkilendirilmemiştir. Bu geç dönem tarihsel şiirlerde su yüzüne çıkan şey –hiçbir zaman açık değil, örtülü olarak– insanlık durumu ile ilgili genel ve ele alınmakta olan bağlamı aşan bir görüştür. Tek tek tarihsel figürlerle onları temsil eden toplumun arzuları ve beklentileri tarihin genel örüntüsünün karşısına konmuştur: bazılarının tarihsel süreç, bazılarının kader, bazılarının ise Tanrı'nın –ya da gerçekte Kavafis'de belirdiği biçimiyle tanrıların– işi adını verecekleri tarihsel örüntünün. Trajik yaşam duygusu, şairin, herhangi bir bireyin ve belirli tarihsel bir anın başarısının tanrıların elinde olduğu ve dolayısıyla nihai bir ters dönüşe bağımlı bulunduğu –gerçekte kaçınılmaz olarak ters dönüşe yazgılı olduğu– biçimindeki incelikli imasında belirgin hale gelir. Bilgelik, insani arzular üzerindeki bu sınırın ve herhangi bir başarıya çok yüksek değer biçme kibirliliğinin farkına varmada yatar. Daha önce aynı temayı "Mart'ın Onbeşi" ve "Theodotos" gibi "didaktik monologlar"da görmüştük –ancak bu geç dönem şiirlerinde aynı temanın ele alınışı daha incelikli ve daha kapsamlıdır. Şairin sesi her zaman gizlenmiştir, tutumu dile getirilmemiş bir bilincin tutumudur ve tarihsel hareketler o hareketleri temsil eden kahramanlar kadar birer kahramana dönüşür.

Bu son gelişmenin ışığında, görünüşte karanlık ve oldukça kuru bir tarihsel anımsatma olan "Aleksandros İaneos ve Aleksandra" (1929) tek başına okunduğunda ortaya çıkacak anlamdan daha fazla anlam kazanır. Şair, Makkabilerin tarihindeki bir anı, Asmonîlerin karşı ayaklanmasıyla, Yahudiye'nin Asmonî kökenli krallarının en acımasızlarından olan Aleksandros İaneos yönetiminde en büyük ideallerinden birini gerçekleştirdikleri tarihsel anı betimliyor görünmektedir. "Başarılı, lopeden tırnağa memnun" olan Aleksandros İaneos ve eşi Aleksandra, "Yahuda Makabe ve dört ünlü kardeşinin/başlattıkları

iş"in tamamlanması olarak gördükleri durumu görkemli bir törenle kutlamaktadırlar; onların bakış açısından "onca tehlike ve engel arasında/amansızca sürdürülen" bu iş, gerçekte, iç ve dış düşmanlara karşı yapılmış –aralarında Aleksandros İaneos'un azımsanmayacak Farisiler katliamının da bulunduğu– makul katliamlar tarihini (John Mavrogordato'nun deyişiyle) içeren büyük bir kan dökmeden ibarettir. Görkemli törenın arkasındaki tarihsel gerçek bize Kavafis'in "Theodotos"da söylediklerini anımsatıyor: "Büyük olmaya çalış, ama cesetlere basma" Başarılarının kibirli edası içinde kral ve eşi, bir zamanlar Yahudiye'yi yönetmiş olanların kendini beğenmişliğini vurgulayarak, kendilerini bulundukları yere getiren şiddete dayalı tarihi umursamazlıktan gelirler:

> Yakışıksız hiçbir şey kalmadı artık.
> Birri bütün boyun eğmeler
> küstah Antakya hükümdarlarına. Bak,
> şimdi eşitler her bakımdan
> Kral Aleksandros İaneos
> ve karısı Kraliçe Aleksandra Selefkidisler'e

Ancak şairin, ironisi, cesetler üzerinde yürümenin burada kutlanan başarıya yol açtığı gerçeği ile sınırlı değildir; ironi her şeyden çok, Asmoni Yahudilerini Helenleştirme çabası içindeki Selefkidisler'e savaşımda Asmoni Yahudilerinin özerkliğinin kesin olarak netlik kazandığı anda, Aleksandros İaneos ile eşini bunca böbürlenmeye iten yılların "çalışması"nın bir sonuca, parlak bir sona ulaştığı yolundaki mağrur varsayıma yöneliktir. Bunca kan döktükten sonra kazanılan özerklik (üstelik bu özerklik, hâlâ Helenseverlik etiketini taşımaktadır: "İyi Yahudiler, arı Yahudiler, Sofu Yahudiler –hepsinden önce/ama yeri geldiğinde Yunan dilinde de ustalar/Yunan ya da Helenleşmiş hükümdarlarla da dostlar") Yahudiye'nin bağımsız bir devlet haline geldiği Simon'un İÖ 142 yılındaki yönetimiyle Aleksandros İaneos'un oğulları arasındaki rekabetin biçim verdiği şiddet ve ayrılık döneminin ardından Yahudiye'yi Roma yönetimi altına sokan Pompeius'un İ.Ö. 63 yılındaki müdahalesine kadar yal-

nızca seksen yıl sürmüştür. "Kendini beğenmiş" Selefkidistler'in, hatta daha çok kendini beğenmiş Asmoniler'in yazgısı sonuçta aynı olmuştur; bu şiirde kutlanan parlak sonuç da aslında bir sonuç değildi, ne "yakışıksız" tarihin ne de Yahudiyeliler'in özerklik ve istikrar mücadelesinin sonuydu. Ancak, şairin erken dönem didaktik tarzının tersine, bu daha kapsamlı ima şiirde herhangi bir biçimde dile getirilmiş değildir; söz konusu ima bütünüyle şiirin tonuyla, ironisiyle sağlanmaktadır. Etkisi de yalnızca okurun tarihsel bağlam bilgisine bağlı olmakla kalmaz, aynı zamanda şairin bakış açısını bilmeye bağlıdır; bu ise büyük ölçüde şairin yıllar boyunca geliştirdiği bakış açısının ayrımında olmamıza bağlıdır. Bu bakış açısının ayrımında değilsek, şiirin son dizelerini yavan bir tekrar gibi okuyabiliriz, aslında bu dizeler tipik bir ironi anını göstermektedir:

> Yahuda Makabe ve dört ünlü kardeşinin
> başlarıkları iş
> gerçekten görkemli bir sona ulaştı
> çarpıcı bir sona.

Eğer bu şiir, kendi denetimleri ötesindeki güçlerin iradesi ne olursa olsun, cesetler üzerinde yürüyerek refaha ulaşabileceklerini ve bu refahı kuşaklar boyunca sürdürebileceklerini düşünen yöneticilerin gururuna, körlüğüne işaret ediyorsa, aynı yıl (1929) yayımlanan bir başka tarihsel şiir "Gel, Ey Lakedemonyalılar'ın Kralı" iktidarlarının sınırlarını kabul eden ve refahları ile geleceklerini tanrılara bırakan yöneticilerin vekarına ve ruhsal büyüklüğüne işaret etmektedir. Temsil burada daha açıktır. Spartalı bir kralın annesi olan Kratisiklia tarihin gerçeklerini bilmektedir. Sparta en güzel günlerini yaşamıştır ve çöküşünün kanıtlarından biri, Kratisiklia'nın ülkenin yönetimini "türedi" Ptolemaios'a rehin olarak bırakmak zorunda kalmasıdır (yukarıda ele aldığımız, erken dönem şiirlerinden "Sparta'da"da görmüş olduğumuz gibi). Ancak, Kratisiklia hâlâ halkının önünde ağırbaşlı bir sessizlik içinde yürüyebilmekte ve hâlâ nihai yazgısının kendisinin ötesindeki güçlerin elinde olduğunu bil-

mektedir. Ve "görkemli kadın" bunu, üzüntülü oğlu Kleomenis'e şu sözlerle iletir:

"Gel, Ey
Lakedemonyalılar'ın Kralı, çıkınca buradan,
kimse ağlarken görmesin bizi, ya da
Sparta'ya yaraşmayan bir biçimde davrandığımızı.
Hiç değilse bu elimizde;
ondan öresi tanrıya kalmış.

Dile getirilmemiş tema şiirin son dizesinde yer alır: "Ve bindi 'yazgı'ya doğru yol alan gemiye" –yani Kratisiklia'nın sonuçla "türedi" Ptolemaios'un ardılı tarafından öldürülmesi. Buradaki ima, ağırbaşlılığın ve bilgeliğin tanrıların kollamasını güvence altına almadığıdır: göründüğü kadarıyla bilge ve kibirli insanlar aynı tasarılara, aynı yazgısal örüntüye bağımlıdır. Ancak, Kavafis'e özgü bu gerçekliği anladığı içindir ki, Kratisiklia "görkemli" nitelemesine hak kazanmıştır. Küçük düşürücü ayrılış anında ağırbaşlılığını korumak için gösterdiği ısrar neredeyse kahramanlara özgüdür, çünkü karşısındaki güçlere karşı kendisine bir yarar getirmeyecek olsa da, bunun doğru davranış olduğunu bilmektedir; bu bilgi, onun tavrını şimdi kendisine karşı dönmüş olan büyük tarihe yaraşan, krallara özgü bir eylem haline getirir.

Kavafis'in geç dönem yapıtında insanın tanrıların iradesine bağımlı oluşunun kahramanca olmayan, alaylı bir görünümü de vardır. Beşinci bölümde 1930 yılında yazılmış "Tanrılar Akıl Etselerdi" şiirinin Kavafis'in mitsel dünyasında tipik gerçekçi-kinik bireyin imgesini sunduğunu görmüştük. Gözlediği çeşitli karşıt liderlerin "aynı ölçüde zararlı" hizmet ettiklerini gören ve bu nedenle üçünden birine yaklaşmayı kendinde hak gören bir kişilik. Ancak bu kişiliğin vicdanını asıl yatıştıran şey, seçiminin gerçekte "onurlu bir dördüncü" yaratma zahmetine girmiş olmaları gereken ve böylece zavallı bir insan olsa da onu, yarattıkları öteki üç budaladan herhangi biriyle çalışmak gereksinimından kurtaran "her şeye kadir tanrılar"ın elinde olduğunu fark et-

mesidir. Böyle bir uslamlama, aşağılanmanın öteki yanının, kurnazca ahlak dışı bir yazgıcılık olabileceğini göstermektedir.

Olayları gerçek yüzleriyle algılayan kişiler, insanın tanrıların elinde nasıl bir oyuncak olduğunu ve tarihin başarılarının nasıl kolaylıkla tersine çevrilebileceğini gördüklerinde, ağırbaşlılık ile kinizm arasındaki dengeyi korumak kolay değildir; ancak Kavafis'deki ahlaksal denge, olasılıklar nasıl görünürse görünsün –ki çoğunlukla bu olasılıklar, algılama gücü daha az olan karakterlerinin düşündüklerinden farklıdır– yazgılarını kibir ya da aşırı kinizm ile karşılayanlardan çok, cesaret ve bilgelik ile karşılayanlardan yana ağır basmaktadır. Şairin tarihe bakış açısının karmaşık yönlerini en iyi temsil eden örnek, Kavafis'in hayattayken sondan bir önce yayımladığı "İÖ 200 yılında" adlı şiiridir; bu, tarzı açısından öylesine incelikli bir çalışmadır ki, görünüşteki belirsizliklerini çözmek için –her ne kadar şiirin gücünün bir kısmı bu belirsizliğin sürmesinde yatıyor olsa da– dikkatli bir okumayı gerektirir. Doğru, ancak gene de ironik yaklaşıma açık bir tutum. Şiirin anlatısal odağı, tarihsel bağlamı bilerek karmaşık hale getirir: İÖ 200 yılında yaşayan bir konuşucunun, 130 yıl önce başlamış bir tarihi dönem üzerine monologu. Bu monolog İskender'in Persya'daki fetihlerinden "Helenizmin çöküşünün en üst noktası"na (George Savidis'in *Toplu Şiirler*'deki bir gözlemini aktarmak gerekirse) ve ima yoluyla daha sonraki Helenizm tarihine kadar tarihsel olayların ve onlara yapılan imaların gözden geçirilmesini sağlar. Konuşucunun tutumu onun özel tarihsel durumunu yansıtır, şiirin başlığı İÖ 200 tarihini vurgulamak yoluyla bu durumu daha baştan belirler. Konuşucu monologuna, tarihlerinin doruk noktalarından birini yaşarken, şiirin ilk dizesinde anımsatılan İskender'in panhelenizm seferine, "anlaşılabilir" bir nedenden ötürü, yani Spartalı bir kral olmaksızın yapılan bir askeri sefer ciddiye alınamayacağı için katılmayı reddeden Spartalılar'a değgin hafif bir ironiyle başlar. Dolayısıyla konuşucu, Spartalılar'ın kendilerini İskender'in Granikos, İssos ve Arbela'da elde ettiği büyük zaferleri paylaşma şanından yoksun bıraktıklarını ima etmektedir. Daha da önemlisi, Spartalılar İskender'in fetihlerinin

sonuçlarıyla ilgili ne bir talepte bulunabilmiş ne de bunların bir parçası haline gelebilmişlerdir –ve burada konuşucunun sözleri bir hatipin sözlerine dönüşür:

> Ve bu olağanüstü Panhelen seferberliğinden
> muzaffer, her bakımdan parlak,
> ünü dört yanı sarmış,
> şan şerefle dolu,
> bu eşsiz seferden bizler doğduk
> uçsuz bucaksız, yepyeni bir Helen dünyası.
>
> Biz, İskenderiyeliler, Antakyalılar,
> Selevkisler ve sayısız
> öbür Yunanlılar, Mısır'dan ve Suriye'den,
> ve Medya'dakiler, Persya'dakiler ve öbürleri:
> her yana yayılmış üstünlüğümüz,
> esnek ve sağgörülü bütünleşme politikamızla,
> ve Ortak Yunan Dilimizle
> ta Baktria'ya, Hindistanlar'a kadar taşıdığımız.

Buradaki belagatin niteliğine ve Kavafis'i çok çeken Helenizm biçimiyle ilgili bilgimize dayanarak, "büyük, yeni Helen dünyası"nı öven bölümlerdeki konuşucuyu şairle özdeşleştirmenin çekiciliğine kapılabilir ve yorumu bu noktada kesebiliriz (Kavafis'in önemli bir eleştirmeninin yaptığı gibi); ancak ilk bölümdeki sıfatların ağırlığı ile ikinci bölümdeki övüngen gururun tonu şair adına belli bir ironi şüphesi yaratmıyorsa, başlığın altını çizdiği tarihsel bağlam yaratmalıdır. Konuşucu, Makedonya'lı son Filippos'un Kynokephaloi'de Romalılar tarafından tümüyle bozguna uğratılmasından topu topu 3 yıl. Büyük Antiokhos III'ün Magnesia'da yenilmesinden ise (konuşucunun böylesine sakınmasız, hatta etkileyici sözlerle kutladığı büyük, yeni dünya üzerinde Roma egemenliğini kesin hale getirmiş olan bir yenilgi) yalnızca 10 yıl önceki yeni Helenizm'e övgü düzmektedir. Konuşucusu bilmese bile Kavafis bu tarihi bilmektedir. Ve konuşucu gerçeği gördüğü gibi an-

latmakla birlikte –İskender'in zaferleri ve zaferlerinin sonuçları *böyleydi*– onun tarih görüsü tabii ki yaşadığı zamanla sınırlıdır.

Bu nokta şiirin son dizesi ile pekiştirilmektedir: "*Şimdi Lakedemonyalılar'ın lâfı mı olur!*" Dize, konuşucunun şimdi, İÖ 200 yılında, 130 yıl önce İskender'in seferine katılmayı reddederken gösterdikleri tüm kibirli üstünlüğe karşın, haklarında konuşulmaya değmeyecek olan Spartalılar'a yönelik iğneleyici alayı olarak okunabilir; ancak şiirin daha geniş bağlamı göz önünde bulundurulduğunda, Kavafis konuşucusuna şu yanıtı verebilir pekâla: "*Şimdi Lakedemonyalılar'ın nasıl lâfı olmaz!*" Eğer bir zamanlar büyük ve kendini beğenmiş Sparta şimdi kötü günlere düştüyse, şimdi böylesine gururla –ve bu son iğneleyici alayla birlikte, böylesine kendini beğenmişlik içinde– övgü düzülen büyük yeni Helen dünyasının başına ne gelecektir? Konuşucudan hemen sonra gelen tarih son yorumu yapmamızı olanaklı kılar. Bu sessiz yorumla, şiir Kavafis'in bakış açısını, konuşucunun önyargısının –şairin erken dönem şiirlerinde paylaştığı bir önyargıdır bu– üzerine çıkarır. İnandığı kültürel ve siyasal değerleri en iyi ortaya koyan büyük tarihsel dönemler söz konusu olduğunda bile, onun ardındaki daha evrensel ve zorunlu olarak daha trajik örüntüyü gören şair-tarihçinin bakış açısıdır bu: esnek, akılcı bütünleşme politikası ve ortak Yunanca diliyle Helenizmin yaygınlık kazanan üstünlüğü. Ancak, konuşucunun dile getirdiği bir gerçeklik kalıntısı, şairin konuşucunun tutumuyla ilgili ince ironisini aşmaktadır. Eğer yeni Helenizm'in egemenliği, ondan önce gelen Sparta egemenliği ile ondan sonra gelen Roma egemenliği gibi sonuçta yıkılmaya yazgılı idiyse ve o an için en üst düzeyde bulunanların kendini beğenmişliği bu tarihsel ritmin ortaya koyduğu örüntüye karşı bir körlüğü gösteriyorsa, konuşucunun kutladığı istekli bütünleşmenin meşruiyeti ve Yunan dilinin etkisi gerçekte onun sınırlı bakış açısından öteye kuşaklar boyunca yaşamıştır. Sondan bir önceki şiirde, aslında şairin iki şeyi bir arada gerçekleştirebileceğini gösteren ustalığının kanıtıdır bu: bir tutumu ironiyle ele alıp, gene de o tutumda içerilen gerçekler konusunda okuru ikna etmeyi başarmak.

Kavafis'in geç dönem tarzındaki incelik ve ekonomi, özellikle çokbilmişlik etmeden bir tarihsel bağlamı kurabilme ve didaktikliğe düşmeksizin –hatta kimi zaman konuşmaksızın– karmaşık bir görüyü yansıtabilme yeteneği, onun yıllar boyunca gelişim halindeki bir mit kurmasından kaynaklanan bazı avantajları göstermektedir. Bu geç dönem şiirlerine, onun kahramanlarıyla ilgili görüşümüzü yönlendirecek kurulmuş bir kod, şairin önümüze getirmek istediği belirli herhangi bir dramın daha geniş bağlamını sağlayacak bir yaşam tarzı, betimlenen özel tarihsel anı dolduracak bir dizi göndermeler ve hepsinden önemlisi, onun genişleyen bakış açısının imalarını görmemize yardımcı olacak bir tutumlar örüntüsüyle geliriz. Daha önce gördüğümüz gibi, geç dönem yıllarında, bu bakış açısı daha erken dönem yapıtlarında oluşturulmuş olan şairin İskenderiye ideolojisi ile onun Helenizm'e bağlanımını aşan, insan yazgısıyla ilgili genel bir görüşe doğru uzanmaktadır. Kösnül Şehir'nin yeniden doğmayan Adonis'i ile İskenderiye yazıtlarının mahkûm edilmiş Adonis'i "Miris"de daha yüce bir rol alır. Burada mutsuzluğa yazgılı sevgililerin İskenderiye yaşam tarzına adanmış birer kurbandan daha fazla bir şey oldukları gösterilir; onların durumu trajik bir inanç ediminin göstergesine, İskenderiye ideolojisine bağlanmış olanların arıtıcı kaynağı olarak –bu kaynak Hıristiyan gizeminin vaat ettiği ölümdeki kurtuluşu beraberinde getiremese bile– belleğin olumlanmasına dönüşür. Bu son dönem tarihsel şiirlerde, kimi zaman şairin, kahramanlarınca temsil edilen belirli tutumların –kendisinin daha önceki yapıtlarında onayladığı Helenizm yanlısı tutumlardan bazılarının– ötesinde bir vicdan olarak hareket ettiğini görürüz. Herhangi bir bireysel başarının ve belirli tarihsel bir hareketin tanrılar tarafından tersine döndürülebileceğini gören ve insani sınırların farkına varılmasının getirdiği bilgelik ve cesareti gösteren bir vicdan.

Bu bakış açısının bazı temel öğeleri, İskenderiye mitinin en başında, şairin Antonius'a yönelttiği uyarıyla kurulmuştu: tanrı sonuçta sizi terk ettiğinde –ki edecektir– olanlar hakkında kendinizi aldatmayın, ölümlü yaşamınızdaki başarısızlık gerçeğini cesaret ve ağırbaşlılıkla göğüsleyin ve son hareketinizi yi-

tirmekte olduğunuz güzel yaşamın kutlanması haline getirin. Ancak, mitin gelişmesi sürecinde, başlangıçta retorik ve didaktik otorite açısından zengin olan şairin sesi giderek daha mesafeli hale gelir, bir dizi dram kişisi ve anlatı stratejisi tarafından gizlenir ve bakış açısı, mitin kendisi egemen bir ironiye bağımlı hale gelinceye kadar artan incelikli ironilerle aktarılır. İyi yaşam –son derece zarif bir tenselliğin, incelmiş zevklerin ve değişen inançların oluşturduğu yaşam– göründüğü kadarıyla en çok ya bir tür lüks ve zevk düşkünü çorak ülkede ya da dünyevi zevklere ilişkin mutlak bağlanımlarına meydan okuyan herhangi bir ideolojiye kayıtsız, kendi içine kapalı toplum dışı bir "sır ortakları" topluluğunda başarı kazanmaktadır. Her iki durumda da bu, zorunlu olarak geçici şeylere bağlanımıyla yok olmaya mahkûm bir yaşamdır: gençlik, fiziksel güzellik, âna bağlı tutkular (ister cinsel, ister siyasal, ister dinsel olsun), pahalı alışkanlıklar, hatırlanan duyumlar, oyun, sahnede ve sahne dışında tiyatro gösterisi, hatta dile ve imgelemsel yeniden yaratıma olan geçici saplantılı bağlanım ("*Sun devanı Şiir Sanatı/bir an için yarayı unutturan*"). Mit bize, kaçınılmaz olarak olgunlaşmakta olan kendi ölümünü içinde taşıyan bir iyi yaşam imgesi getirir. Şair de bu merkezi ironinin bütünüyle bilincindedir: "Tehlikeli Düşünceler"den İskenderiye yazıtlarına, oradan da "Miris"e dek bu ironi onun İskenderiye dünyasını temsilini renklendirir. Gene de Kavafis'in bakış açısı içinde, onun gördüğü dünya içinde, kutlanmaya değer –kutlamanın niteliği ne olursa olsun– bir başka yaşam yokmuş gibi görünür. Şairin, yarattığı mitsel İskenderiye'ye karşı tutumundaki karşıtlıkları içeren öğe bir kez daha, ahlaksal bir yargıdan çok trajik bir kavrayıştan kaynaklanıyor gibidir. İyi yaşam –her halikârda devam ettiği sürece iyi– bu dünyadaki başka herhangi bir yaşam gibi yok olmaya mahkûmdur; bu, eşyanın doğasında olan bir şeydir ve bu gerçeği böylece bilmek gerekir. Ancak, böyle bir bilginin karşısındaki dürüst ve saygıdeğer duruş, İskenderiye'yi ya da onun sağladığı geçici yaşamın anısını reddetmek değil, mitin başlangıcında Antonius'un ya da mit sona yaklaşırken "Miris"deki sevgilinin gördüğü gibi, içinde barındırdığı ölümü görsek de onun içerdiği tutkular için kutlamaktır.

Eğer Kavafis'in kendi mitı dışındaki evrensel bakış açısı belirli bir mesafesi olan bir ironiye bağlı olsaydı belki de daha dünyevi ve daha az trajik yaşam görüşü olanlar için fazla olan bu mesafe hiç de soğuk olmayacaktı. Ender olarak dile getirilmiş olmakla birlikte, şairin duygudaşlığı açıkça, ironilerin tuzağına düşmüş olan, anladığı ve dramını yansıttığı kurbanlara, özellikle ne olduklarını görmek için kendilerini ve içinde bulundukları trajik koşulları görme cesaretleri olan o kötü yazgılı ruhlara yönelmektedir. Kavafis'in kendi kendini aldatmaya, özellikle güçlüler arasındaki aldatmaya karşı göslerdiği alay ve yazgılarını herhangi bir yanılsamaya kapılmaksızın göğüsleyenlere gösterdiği duygudaşlık onu böylesine eksiksiz biçimde çağdaş kılan niteliklerdendir. Hem bir ironi düşkünü ve gerçekçi, hem de "tüm değerleri yanlış" olan bir toplumda dışta kalan kimselerin savunucusu olarak, Kavafis yaşadığımız dönemin başat ruh haline seslenir. Gerek antik, gerek modern çerçeveleri açısından yarattığı mit, çağdaş deneyimin diline kolaylıkla çevrilebilecek bir geçmiş hayalini yansıtır; ister onun çorak ülkesinin kırık imgeleri üzerinde duralım, ister mitin merkezindeki özel yaşam tarzına hayat veren hazcılık ve dürüst bilinçlilik bağlanımı üzerinde. Kavafis'in İskenderiye'si ve onu kuşatan Helenizm dünyası bugün egemen olan havayı daha önceden öylesine açıklıkla ortaya koymuştur ki, artık o, yaşamın bir eğretilemesine dönüşmüştür. Özellikle son 20-30 yılda güçlüler ve güçlü olmayanlarca acımasız bir biçimde oynanan ulus ve parti oyunları üzerine ironik şüpheciliğin ve belki daha anlamlı olmak üzere, bu yüzyılın başlarında geleneksel ideolojilere inanmadan kendine inanmaya geçişin, kimileri için modası geçmiş tabulardan bireysel kurtuluş, kimileri için genellikle tanrısız, dekadan saplantılara doğru dolu dizgin bir gidiş anlamına gelen geçişin yarattığı gerilimlerin (ister Freudcu ister varoluşçu terimlerle algılansın) bir eğretilemesine. Kavafis'in miti, öteki bakış açılarına da yer veren, (*yaratısının dışında, tanrısal bir tarzda*), yargının askıya alınıp, bağışlamanın ihsan edilebildiği (iktidar düşkünlerine, aşırı kibirlilere, kör bir biçimde kendini aldatanlara değil) bir düzeyde kalan daha evrensel bakış açısıyla birlikte bu iki bakış açısı için de bir model sağlamaktadır.

Kavafis'in evrensel bakış açısının ortaya çıkışı onun olgunluk dönemi şiirlerinde belirginleşen benzersiz tarz ile mümkün olmuştur. Bu, kendi değerler sistemi ve kendi özel tarih düzenlemesiyle geniş ölçüde kendine kapalı bir dünya haline gelen oluşuma zaman içinde verdiği biçimdir. Çağrışım ya da artan ima yoluyla, hem değişik öğelerden oluşan kendi bileşik ifadelerini, hem de son şiirlerin daha evrensel dramlarına özgü yeterince geniş, yeterince nesnel bir bağlamı sağlayan bir dizi küçük dramdan kurulmuş bir dünyadır. 1910'dan sonra, şiirler, daha önce görmüş olduğumuz genel eğretilemeyi yaratacak biçimde birbirlerinin üzerine kurulurlar, bunu da şairin son, az çok mesafeli açıklamalarına olanak sağlayacak biçimde gerçekleştirirler. İskenderiye mitinin gelişimi şair tarafından tamamıyla bilinçli ve bilerek tasarlanmamış olsa da (herhangi bir şairin, eleştirmenlerin kendisini gösterdiği kadar bilinçli bir biçimde programlı olması olası değildir), gerçek şudur ki, geç dönem yılları boyunca Kavafis'in gelişmesindeki her tekil an, okurun kafasında daha önceki şiirlerin yaratmaya yardımcı olduğu mitoloji çerçevesinde bir yere oturur. Kavafis'e imgeleminin ve zekâsının bütün güçleriyle, insan yazgısına ilişkin içgörüsünün tüm derinliğini ortaya koyma fırsatını veren, belirli bir an ile genel örüntü arasındaki bu karşılıklı oyundur.

Kavafis'in başarısı çağdaş Yunan edebiyatı içerisinde benzersiz bir başarıdır ve kendi ülkesindeki yüksek konumu (bu konumun tam anlamıyla tanınması yavaş yavaş ve ancak ölümünden sonra gerçekleşmiş olsa da) giderek daha sağlam bir nitelik kazanmıştır, onun artık çağdaşı ya da hemen hemen çağdaşı olan daha oturmuş ve etki yaratmış Yunanistan dışındaki yazarlarla bağlantılı olarak gerçek yerini bulması gerekmektedir. 1910'dan sonra kurduğu mitsel dünya etkisi açısından yüzyılımızın en iyi romancılarınca –sözgelimi, Proust, Joyce, Faulkner– kurulmuş olan imgelemsel dünyalara eşdeğer görülebilir ve açık bir biçimde Eliot'ın "mitsel yöntem" adını verdiği şeyi gerçekleştirmiş olan XX. yüzyılın önemli şairlerinin girişimine paraleldir: Yeats, Pound ve Eliot'ın kendisi. Ancak, Yeats ile birlikte Kavafis mitini Eliot'ın 1923 yılında *Ulysses*

eleştirisinde sözünü ettiği yazarlardan daha önce kurmuştur ve bunu Yeats'in etkisinden yararlanmaksızın gerçekleştirmiştir. İskenderiyeli'nin mitinin boyutları bu yüzyıldaki öteki büyük yazarların mitlerinin boyutlarından daha küçük yaratısı, daha az ve daha kısa yapıtlardan beslenen bir yaratı olarak görülebilir, ancak Eliot'ın bir başka bağlamda belirttiği gibi (Eliot biyografisinde Robert Liddell tarafından aktarılmaktadır), "bir dizi küçük şiirden ya da tek tek alındıklarında oldukça önemsiz gibi görünebilecek şiirlerden oluşan bir yapıt –eğer ardında bir örüntü birliği varsa– bir yazarın 'büyük' bir şair olabilme savı açısından birinci sınıf uzun bir şiirin eşdeğeri olabilir". Kavafis'in 1910 yılından sonraki yapıtı bu "örüntü birliği"ne sahiptir ve Seferis'in gördüğü gibi bu birlik Kavafis'in "inayeti"dir. Söz konusu örüntünün gelişimini ve bunun İskenderiyeli'nin benzersiz tarzı ve bakış açısına giriş açısından sağladığı değeri keşfederek, Kavafis'e verilen "inayet"in 20. yüzyılın büyük bir şairi olarak onun yerini güvence altına almaya yeterli olduğunu gösterdiğimi umuyorum.

EDMUND KEELEY
(Çeviren: Kemal Atakay)

1896-1904

YAŞLI BİR ADAM

Gürültülü kahvenin içerlek odasında
yaşlı bir adam, masada iki büklüm;
önünde bir gazete, yapayalnız.

Sefil yaşlılığın ezikliği içinde
düşünüyor, ne kadar az çıkardı hayatın tadını
güçlü olduğu yıllar, yakışıklı,

Biliyor, nasıl yaşlandı; farkında, görüyor her şeyi,
ama gençlik yılları daha dün gibi
geliyor ona. Hayat ne kadar kısa, ne kadar!

Düşünüyor, Bilgelik denen şey nasıl da aldattı onu;
nasıl hep güvendi – ne çılgınlık! –
"Yarın, bol bol zamanın var" diyen o yalancıya.

Dizginlediği coşkular geliyor aklına; gözden çıkardığı
onca sevinç. Yitip gitmiş her fırsat
Şimdi alay ediyor kafasız sağgörüsüyle.

Bunca düşünce, bunca anımsayış
başını döndürüyor yaşlı adamın. Ve gidiyor gözleri
kahvenin masasında iki büklüm.

E. A.

YAKARIŞ

Derinliklerine çekti gemiciyi deniz. –
Annesi, habersiz, gidip bir mum

yakıyor Meryem Ana tasvirinin önünde
tez elden gelsin diye, havalar iyi gitsin –

bir kulağı hep rüzgârda.
Ama dua edip yakarırken o,

kederle, ciddi ciddi dinleyen tasvir,
biliyor oğlunun hiç gelmeyeceğini.

E. A.

İLK BASAMAK

Genç şair Evmenis
bir gün Theokritos'a yakındı:
"İki yıldır yazıp duruyorum
ancak bir idil çıkarabildim.
Bitmiş tek şiirim.
Ah, çok dik, görüyorum.
Şiir merdiveni çok dik;
ayağımı attığım ilk basamaktan,
hoşgör, daha yukarı çıkamayacağım."
"Sözlerin," dedi Theokritos,
"yakışıksız, söver gibisin.
İlk basamaktaysan eğer
sevinç ve gurur duyman gerek bundan.
Az şey değil geldiğin yere gelmek
kazandığın büyük onur.
Çünkü bu ilk basamak bile
sıradan sürüden çok yukardadır.
Ayağını atabilmek için bu basamağa
hemşerisi olmayı hak etmelisin
düşünceler kentinin.
Ve o kente kabul edilmek
az görülen, güç bir şeydir.
Pazaryerinde kentin, Yasayıcılar çıkar karşına
hiçbir serüvencinin atlatamadığı.
Az şey değil geldiğin yere gelmek;
kazandığın büyük onur."

E. A.

CHE FECE... IL GRAN RIFIUTO

Kimileri için bir gün sırası gelir
o büyük Evet'i ya da büyük Hayır'ı demenin.
Kim ki Evet'i yanında hazır
hemen belli eder kendini ve der demez

geçer yoluna saygınlığın, kendi inancının.
Hayır diyen pişmanlık duymaz bundan. Bir daha
sorulacak olsa
Hayır diyecektir yine. Ve işte bu Hayır –
bu haklı Hayır – ezip geçer onu hayatı boyunca.

E. A.

TERMOPİL

Onur onların ki, baş koyup yaşamlarında
savunurlar Termopil'i.
Yan çizmeden sorumluluklarından,
yaptıklarında dürüst ve tutarlı
sevecenliği, acımayı elden bırakmadan;
zenginliklerinde eli açık, yoksulluklarında
yine eli açık olabildiğince,
elden geldiğince yardımsever,
her zaman doğruyu söylerler
kin beslemeden yalancılara.

Ama daha büyük bir onuru hak ederler
öngörenler (pekçoğu da öngörür)
sonunda Efialtis'in ortaya çıkıp
Medler'in geçitten geçeceğini.

E. A.

PENCERELER

Dolanıp duruyorum boş günler
geçirdiğim bu karanlık odalarda
pencereleri arayarak. – Nasıl ferah olacak
bir pencere açılsa. –
Ama bulunmuyor pencereler, ya da ben
bulamıyorum. Belki de daha iyi bulamamam.
Belki yepyeni bir zulüm olacak ışık.
Kim bilebilir neler getireceğini?

E. A.

DUVARLAR

Aldırmadan, acımadan, utanmadan
kocaman, yüksek duvarlar ördüler dört yanıma.

İşte oturuyorum şimdi umutsuz
bu yazgı kemiriyor beynimi, başka şey yok aklımda;

yapacak neler vardı dışarda.
Ah, duvarları örerken nasıl görmedim onları?

Ne sesini duydum örücülerin, ne gürültüsünü.
Çıt çıkarmadan kapamışlar bana dünya kapılarını.

B. P.

BARBARLARI BEKLERKEN

– Neden toplanmış bekleşiyoruz pazaryerinde?

Barbarlar gelecek bugün.

– Neden böyle hareketsiz Senato?
Boş oturuyor Senatörler, yasalarla uğraşacaklarına?

Çünkü barbarlar gelecek bugün.
Senatörler neden uğraşıp dursun yasalarla?
Barbarlar gelince yapacak nasıl olsa.

– İmparatorumuz neden sabahın köründe kalkmış,
tacıyla tahtıyla kurulmuş oturuyor,
kentin ana kapısında?

Çünkü barbarlar gelecek bugün.
İmparator şeflerini karşılamak için
bekliyor. Bir de ferman hazırlattı
sunmak için. Şan şerefle dolu
adlar, ünvanlar yazılı üstünde.

– İki konsülümüz ve yargıçlarımız neden
kırmızı, işlemeli harmanileriyle gelmişler;
ya taktıkları mor taşlı bilezikler,
ışıl ışıl zümrüt yüzükler;
neden yanlarına almışlar bugün, paha biçilmez
altın ve gümüş kakmalı asalarını?

Çünkü barbarlar gelecek bugün,
böyle şeyler gözlerini kamaştırır onların.

– Hani, ner'de saygıdeğer söylevcilerimiz
gelip konuşmuyorlar her zamanki gibi?

Çünkü barbarlar gelecek bugün
söylevler, ince sözler canlarını sıkar onların.

– N'oluyor, nedir bu huzursuzluk, bu kaynaşma?
(Yüzler nasıl asıldı birdenbire).
Hızla boşalıyor sokaklar, alanlar,
evinin yolunu tutuyor herkes düşünceler içinde.

Çünkü karanlık bastı barbarlar hâlâ görünmedi.
Sınır boylarından gelenlerin dediğine bakılırsa
barbar marbar yokmuş ortalıkta.

Peki, şimdi halimiz n'olacak barbarlarsız?
Onlar bir tür çözümdü bizim için.

E. A

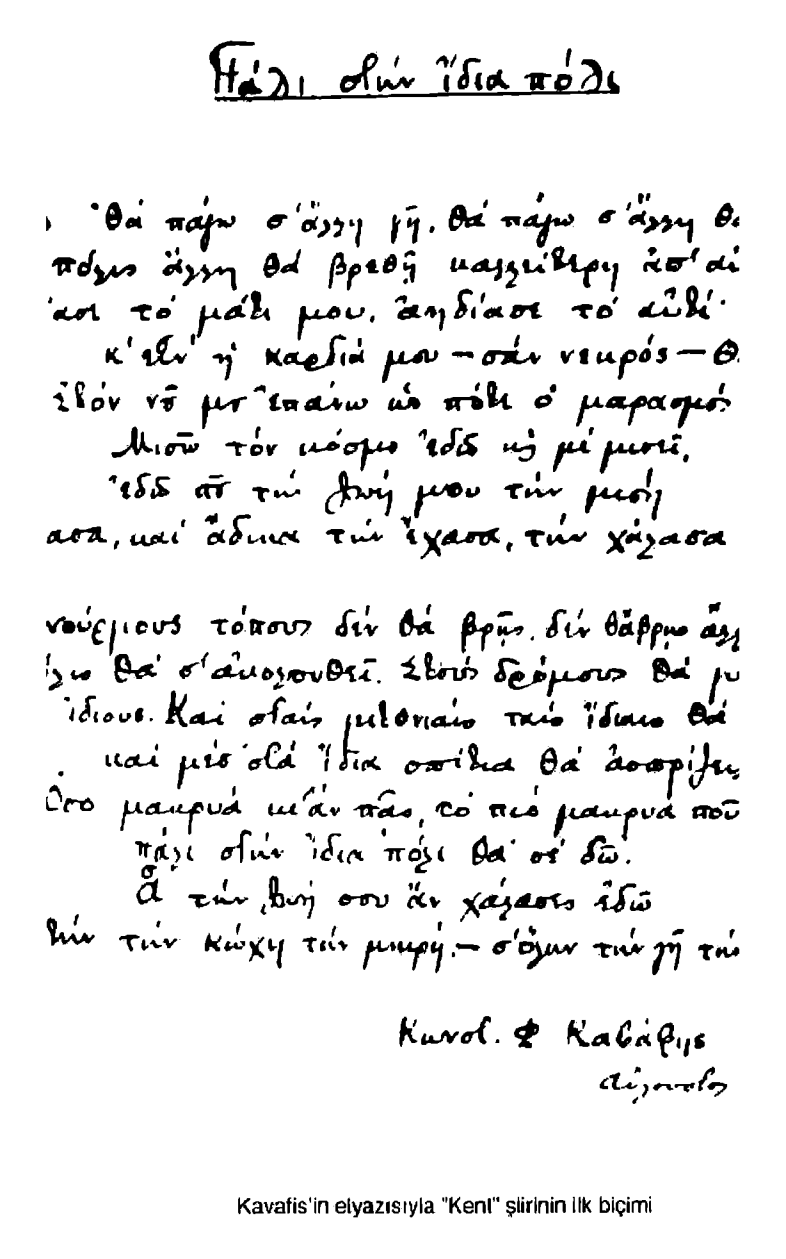
1906-1915

KRAL DİMİTRİOS

Bir kral gibi değil, bir oyuncu gibi, kaftanını çıkarıp
gri bir pelerin giydi ve belli etmeden çıkıp gitti.
PLUTARKHOS –"Dimitrios'un Hayatı"

Makedonyalılar kendisini bırakıp
Pirros'u yeğlediklerini belli ettikleri zaman,
Kral Dimitrios (o yüce gönüllü)
– yazılanlara göre –
hiç de bir kral gibi davranmadı. Gidip
altın giysilerini,
eflatun pabuçlarını çıkardı.
Çabucak üstüne sade bir giysi geçirdi
ve çıkıp gitti.
Oyun bittiğinde
giysilerini değiştirip giden
bir oyuncu gibi.

E. A.



Πάλι σὰν ἴδια πόλη

Θὰ πάω σ' ἄλλη γῆ. Θὰ πάω σ' ἄλλη θ
πόλη ἄλλη θὰ βρεθῇ καλλίτερη ἀπ' αὐ
αὐτὸ τὸ μάλι μου. ἀηδίασε τὸ αὐλί·
κ' ἐδῶ ἡ καρδιά μου — σάν νεκρός — θ
ἐδῶ νὰ μ' ἐταφιάσω ὡς πότε ὁ μαρασμό
Μισῶ τὸν κόσμο ἐδῶ κι᾽ μέ μισεῖ.
ἐδῶ ἀπ' τὴν ζωή μου τὴν μισῆ
αὐτὰ, καὶ ἄδικα τὴν ἔχασα, τὴν χάλασα

νούργιους τόπους δὲν θὰ βρῶ. δὲν θἄβρω ἄλλ
ἄλλο θὰ σ' ἀκολουθεῖ. Σκοτώ δεσμοὺς θὰ μ
ἰδίους. Καὶ σὲ μιὰ πόλι παράξενη θὰ
καὶ μέσ' σὲ ἴδια σοκάκια θὰ ἀποφύγω
ὅπου μαυρειὰ μ' ἀέν πάει, κὶ πάλι μαυρειὰ πού
πάλι σὰν ἴδια πόλη θὰ σὲ βρῶ.
Ἀ τὴν ζωή σου ἄλλ χάλασες ἐδῶ
ἀλλὰ τὴν κώχη τὴν μικρή — σ' ὅλη τὴ γῆ τὴ

Κωνστ. Φ Καβάφις
Αἰγυπτίου

Kavafis'in elyazısıyla "Kent" şiirinin ilk biçimi

KENT

Dedin, "Bir başka ülkeye, bir başka denize gideceğim.
Bundan daha iyi bir başka kent bulunur elbet.
Yazgıdır yakama yapışır neye kalkışsam;
ve yüreğim gömülü bir ceset sanki.
Aklım daha nice kalacak bu çorak ülkede.
Nereye çevirsem gözlerimi, nereye baksam
hayatımın kara yıkıntıları çıkıyor karşıma,
yıllarıma kıydığım, boşa harcadığım."

Yeni ülkeler bulamayacaksın, başka denizler
bulamayacaksın.
Bu kent peşini bırakmayacak. Aynı sokaklarda
dolaşacaksın. Aynı mahallede yaşlanacaksın;
aynı evlerde kır düşecek saçlarına.
Bu kenttir gidip gideceğin yer. Bir başkasını umma –
Bir gemi yok, bir yol yok sana.
Değil mi ki, hayatına kıydın burada
bu küçücük köşede, ona kıydın demektir bütün dünyada.

E. A.-B. P.

DİONİSOS ALAYI

Damon usta (Peloponez'de
üstüne yoktur) Dionisos alayını
yontuyor beyaz Paros mermerine.
En önde, yüce görkemi,
güçlü adımlarıyla Tanrı.
Arkasında Akratos. Akratos'un yanında
Methi sarmaşıklar sarılı bir testiden
şarap döküyor Satirler için.
Yanlarında o hımbıl Hedyoinos,
yarı kapalı gözlerinde uykunun ağırlığı.
Onları şarkıcılar izliyor,
Molpos ve Hedimeles, alayın
kutsal meşalesini taşıyan
ve hiç söndürmeyen Komos; ve en çekingenleri Teleti –
Damon yontuyor. Bütün bunları yaparken,
aklı hep Sirakusa kralından alacağı ücrette,
üç Yunan altını, iyi para.
Bunu da ötekilerinin yanına koydu mu,
varlıklı kişiler gibi yaşayacak,
gösteriş içinde
ve de siyasete atılabilecek – yaşasın! –
Senato'da, o, pazaryerinde o.

E. A.

SATRAPLIK

Ne talihsizlik, iyi ve önemli
işler için yaratılmışken
şu haksız alınyazın her zaman
cesareti ve başarıyı esirgedi senden;
rezil gelenekler önünü kapamış olmalı;
küçüklük ve kayıtsızlık.
Ne korkunçtu o gün baş eğdiğin
(umut kesip baş eğdiğin)
hükümdar Artakserkses'e gitmek için
Susa yollarına düştüğün.
O ki sarayda bir yer vermişti sana,
satraplıklar ve bunun gibi şeyler önermişti.
Ve sen katlandın umutsuzca
bütün bu istemediklerine.
Ruhunsa başka şeyler arıyor,
başka şeyler için çırpınıyordu;
halkın ve Sofistler'in ödülleri:
aslan ağzında, paha biçilmez Aferin,
Agora, Tiyatro ve Defne dalları.
Artakserkses nasıl verebilir bunları sana?
Bir satraplıkta nerde bulacaksın bunları.
Ve bunlarsız nedir yaşayacağın hayat?

E. A.

MART'IN ON BEŞİ

Büyüklükten sakın, Ey ruhum.
Hırslarını yenemiyorsan eğer
kuşkuyla izle onları, dikkat kesil.
Ve ne kadar yükselirsen
o kadar titiz ve uyanık olmalısın.

Ve sonunda, doruğa ulaşıp Sezar olduğunda;
ünün dört bucağa yayıldığında,
işte o zaman gözünü dört aç anayolda giderken
güçlü bir adam olarak,
herkesin gözü üstünde senin ve yanındakilerin,
kazara kalabalığın içinden bir Artemidoros
elinde bir mektupla sana doğru koşup
derse telaşla, "Hemen okuyun bunu,
sizi ilgilendiren ciddi sorunlar var"
durmamazlık etme; hemen ertele
işini gücünü; başından sav
diz çöküp selamlayan bütün o insanları
(onları sonra da görebilirsin);
hele Senato da beklesin biraz, ve zaman geçirmeden bak
neymiş Artemidoros'un önemli mesajı sana.

E. A.

FENÂ

Korku ve kuşkuya batmış
kafamız dağınık, gözlerimizde dehşet
umutsuzca bir çıkış bulmağa çalışırız
bir kurtuluş, yaklaşan
açık tehlikeden.
Ama yanlış, o değil asıl üstümüze gelen
yalandı haberler
(belki tam duyamadık, ya da duyduk da anlamadık)
Aklımızın ucundan bile geçmeyen bir başka felaket
birdenbire olanca vahşetiyle çöker üstümüze
Gafil avlayıp vakit yok artık –
ezer geçer bizi.

B. P.

TANRININ ANTONİUS'U YÜZÜSTÜ BIRAKIŞI

Gececyarısı ansızın duyduğunda
nefis müziklerle, çığlıklarla
görünmez bir topluluğun geçtiğini
boşuna ağlama talihin döndü,
yaptıkların boşa çıktı diye,
tüm tasarıların hayal oldu.
Bunu çoktan bekliyormuş gibi, bir yiğit gibi,
veda et ona, giden İskenderiye'ye.
Hele, kendini kandırıp geçirme içinden
yalnızca bir düştü bu, belki de yanlış işittim, diye
alçalma böyle boş umutlar içinde.
Bunu çoktan bekliyormuş gibi, bir yiğit gibi,
böyle bir kente yaraşan sana yakışırcasına;
yaklaş pencereye kararlı adımlarla,
ve dinle heyecanla, bir korkağın
yalvarıp yakınışlarıyla değil,
son kez için titreyerek dinle o sesleri,
o gizemli topluluğun nefis çalgılarını,
sonra veda et yitirdiğin İskenderiye'ye.

E. A.

İTAKİ

İtaki'ye doğru yola çıktığında,
dua et yolun uzun,
serüvenler, bilgilerle dolu olsun.
Leistrigonlar'dan korkma
ne Kiklopslar'dan, ne de öfkeli Poseidon'dan.
Böyle şeyler çıkmayacak yoluna,
düşüncelerin yüceyse, ince
bir duygu sarmışsa gövdeni ve ruhunu.
Leistrigonlar'la hiç karşılaşmayacaksın,
Kiklopslar'la ve öfkeli Poseidon'la,
sen onları ruhunda taşımadıkça,
ruhun onları çıkarmadıkça karşına.

Dua et yolun uzun olsun.
Nice yaz sabahları doğsun,
görmediğin limanlar göresin
öyle keyifli, sevinç içinde.
Durup Fenike çarşılarından
has mallar satın al,
sedef ve mercan, abanoz ve kehribar,
çeşit çeşit baş döndürücü kokular,
bu baş döndürücü kokulardan al alabildiğin kadar;
yolun düşür Mısır kentlerine
öğrenmek, daha çok öğrenmek için bilgelerinden.

İtaki'yi hiç çıkarma aklından.
Oraya varmak en son amacın senin.
Ama avağını çabuk tutayım deme.
Bırak, yıllarca sürsün bu yolculuk, daha iyi;
yaşlanıp demir attığın zaman o adaya,
yolda kazandığın bunca şeyle zengin,
İtaki'den zenginlikler beklemeyesin.

Bu güzel yolculuğu İtaki sağladı sana.
O olmasaydı yola hiç çıkmayacaktın.
Ama artık bir şey veremez sana İtaki.

Ve onu yoksul bulursan, sanma ki İtaki aldattı seni.
Kazandığın büyük bilgelik, onca deneyden sonra
anlamış olmalısın İtakiler ne demek.

E. A.

İYONİK

Kırdık diye heykellerini,
tapınaklarından sürdük,
hiç de ölmüş değil tanrılar.
Ey İyonya toprağı, gönülleri sendedir hâlâ,
hâlâ seni hatırlar ruhları.
Doğduğu zaman üstünde Ağustos şafağı,
onların yaşamlarıyla canlanır havan,
gün olur, havai bir gencin görüntüsü
belli belirsiz, geçip gider
çabuk adımlarla tepelerinin üstünden.

E. A.

İSKENDERİYE KRALLARI

İskenderiyeliler toplanmış
Kleopatra'nın çocuklarını görmeye;
Kesarion ve küçük kardeşleri,
İskender ve Ptolemaios, ilk olarak
götürülüyorlar Stadyum'a
parlak bir geçit töreniyle
krallıkları açıklanacak.

İskender'e – Ermenistan, Midya,
ve Partiya krallıklarını verdiler.
Ptolemaios'a - Klikya, Suriye
ve Fenike krallıklarını.
Kesarion biraz öne çıkmış,
gül rengi ipekler içinde,
göğsünde bir sümbül demeti,
iki sıra yakut ve mor kristal kuşak,
pabuçları gül rengi inciler işli
beyaz kurdelelerle bağlanmış.
Onun adı küçüklerden daha sık geçiyor,
Krallar Kralı, diyorlar ona.

İskenderiyeliler anlamışlardır
bütün bunların göstermelik olduğunu.

Ama ılık ve şiirli bir gün bu,
gökyüzü arık ve mavi.
İskenderiye Stadyumu
eşsiz bir sanat eseri,
çarpıcı görkemi sarayların
Kesarion'un incelik ve güzelliği
(Kleopatra'nın oğlu, Lagidesler'in kanından.)

Bu yüzden İskenderiyeliler koşuyor Stadyum'a
coşuyorlar ve çığlık atıyorlar
Yunanca, Mısırca, kimisi İbranice,
göz kamaştırıcı görüntüyle büyülenmiş –
bu krallıkların boş sözler olduğunu
olan bitenin içyüzünü bile bile.

B. P.

GERİ GEL

Geri gel sık sık ve beni al,
sevgili şehvet, geri dön ve al beni –
gövdenin anısı uyanınca,
eski tutku kımıldayınca kanda;
dudaklar ve ten hatırlayınca
dokunmuş gibi ürperince el.

Geri gel ve al beni geceleyin,
dudaklar ve ten hatırlayınca.

B. P.

ELDEN GELDİĞİNCE

Dilediğin gibi değilse yaşamın,
hiç olmazsa çalış
elden geldiğince: kirletme onu
kalabalığında yeryüzünün,
koşuşturmalarla, konuşmalarla.

Kirletme yanına alıp sürükleyerek,
sunarak ilişkilerin
toplantıların
günlük bayağılığına,
yaşamak yabancı, ağır bir yük oluncaya.

B. P.

ÇOK SEYREK

Yaşlı bir adam. Yıpranmış, kamburu çıkmış,
yıllar sakatlamış onu; savruk yıllar,
ağır adımlarla geçiyor dar bir sokağı.
Ama evine girince saklamak için
yaşını, sarsaklığını, düşünüyor yine de
bitmemiş gençlik payını düşünüyor derin derin.

Şimdi gençler okuyor şiirlerini.
Canlı gözlerden onun tutkusu geçiyor.
Sesleri, işlek beyinleri,
biçimli, sert gövdeleri çalkalanıyor
onun anlatışıyla güzelliği.

B. P.

UZAK

Bu anıyı anlatmak isterdim..
ama nasıl solgun... hiçbir şey kalmamış gibi –
çünkü uzaklarda gömülü, ilk gençliğim yıllarında

Yaseminden gerilmiş gibi bir ten...
o Ağustos gecesi? Ağustos muydu? – o gece...
Yalnız gözleri hatırımda hayal meyal; gözleri, sanırım,
maviydi...
Evet, evet mavi, gökyakut mavisi.

B. P.

OROFERNİS

Bu gümüş sikkenin üstünde
gülen yüz,
yakışıklı, hoş yüzlü
Orofernis, Ariarathis'in oğlu.

Çocuk yaşta Kapadokya'dan sürdüler
babasının büyük sarayından,
İyonya'ya gönderdiler büyüsün,
unutulsun diye yabancılarla.

Ey gözü dönmüş geceleri İyonya'nın,
çekincesiz, tam Yunan biçimi,
hazların tadına vardığı,
Yürekte hep Asyalı;
davranışlarında ve dilinde Yunan,
Yunan giysileri, firuzeler takınmış,
yasemin yağı sürünmüş gövdesine,
yakışıklı; İyonya delikanlılarının
en yakışıklısı, en kusursuzu.

Sonra Suriyeliler geldiler Kapadokya'ya
ve tahta çıkardılar onu
kendini krallığa verdi iyice,
yeni bir eğlence bulmuştu şimdi;
açgözlülükle altın ve gümüş topluyordu;
önünde parıldayan zengin kümeler –
bayılıyordu, övünüyordu onlarla.
Ülke sorunları, yönetim derseniz –
çevresinde olup bitenlerden bile haberi yoktu.

Kapadokyalılar çok geçmeden indirdiler onu;
Suriye'de buldu kendini. Dimitrios'un sarayında;
aylaklık, eğlenceler.
Ama günün birinde alışılmadık düşünceler
böldü büyük tembelliğini;
annesi Antiohis
ve o yaşlı kadın Stratoniki tarafından
Suriye kral ailesindendi o da,
Selefkisler'den bile sayılabilirdi.
Bir süre sıyrıldı şehvetten, esrikliğinden
ve şaşkın, beceriksizce
bir dolap çevirmeye kalkıştı aklı sıra
bir şeyler yapmaya, bir şeyler tasarlamaya,
yüzüne gözüne bulaştırdı ve iyice gözden düştü.

Sonu bir yerlere yazılmış, yitmiş olmalı;
belki tarih durmadı üstünde,
haklı olarak, böyle ufak
bir olayı yazmak gereğini duymadı.

Burada, bu gümüş sikkenin üstüne
görkemli körpeliğinden bir tılsım bırakan
şiirli güzelliğinden bir ışık
İyonyalı çocuğum estetik anısı
Artarathis'in oğlu, Orofernis.

B. P.

YEMİNLER EDİYOR

Yemin ediyor daha temiz bir yaşam kuracağına.
Ama gelince gece kendi öğütleriyle,
uzlaşmalarıyla, sözleşmeleriyle;
gövdenin diriliğini de getirince gece
titreyerek arzudan gerisin geri dönüyor
bitkin ve yenik aynı ölümcül eğlencelere.

B. P.

RESİM SANATI

Gözüm işimin üstünde, seviyorum onu.
Ama bugün kompozisyonun ağır gitmesi hevesimi kaçırdı.
Gün etkiledi beni. Karardıkça
kararıyor hava. Bir yağmur, bir rüzgâr.
Konuşmak değil, seyretmek istiyor canım.
Bu resimde şimdi, çeşmenin yanına uzanmış
güzel bir delikanlıya bakıyorum,
koşmaktan bitkin düşmüş olacak.
Ne güzel bir çocuk; tanrısal bir öğle
tatlı uykulara sürüklemiş onu –
Oturuyor, öylece bakıyorum bir süre.
Ve işte resim sanatı ki yeniden soluk veriyor bana.

E. A.

SELEFKİDİS'İN HOŞNUTSUZLUĞU

Canı sıkıldı Selefkidis Dimitrios'un
Ptolemaioslardan birinin
İtalya'ya böyle sefil bir durumda geldiğini duyunca.
Yanında üç dört köle
üstü başı perişan ve yayan. Bundan böyle
herkesin ağzına düşecek hanedanları
Roma'nın maskarası olacak. Elbet biliyor Selefkidis
aslında bir tür hizmetçisi olduklarını
Romalılar'ın; canlarının istediği gibi
taht alıp verdiklerini de biliyor.
Ama hiç değilse, görünüşte
soyluluklarından bir şeyler korusunlar
unutmasınlar hâlâ kral olduklarını,
(heyhat!) hâlâ kendilerine kral dendiğini.

Bu yüzden canı sıkıldı Selefkidis Dimitrios'un
hemen eflâtun giysiler, göz kamaştırıcı bir taç
sundu Ptolemaios'a,
değerli mücevherler, sayısız hizmetçi, nedim,
ve pahalı atlar önerdi,
şanına yakışırcasına görünsün diye Roma'da
İskenderiyeli bir Grek hükümdarı gibi.

Ama dilenmeye gelen Ptolemaios
işini biliyordu ve geri çevirdi hepsini
hiç ihtiyacı yoktu bütün bu lükslere.
Kılıksız, gösterişsiz bir biçimde girdi Roma'ya
küçük bir zenaatkârın evine yerleşti.
Sonra yoksul, bahtsız bir yaratık gibi
tanıttı kendini Senato'ya
daha iyi dilenebilmek için.

E. A.

BİR GECE

Dökülen, ucuz odalardan biriydi
adı çıkmış meyhanenin üstünde gizli.
Pencereden sokak görünüyordu
daracık, kirli. Aşağıdan
kâğıt oynayan, şakalaşan
işçilerin sesleri geliyordu.

Ve orada, o kötü yatağın üstünde
benim oldu aşkın gövdesi, tanıdım o derde deva dudakları
kırmızı ve istek dolu,
öyle devaydı ki o dudaklar,
yıllar sonra yazarken şu dizeleri,
şu kimsesiz evde, tutkudan sarhoşum gene.

E. A.

1916-1918

ENDİMİON'UN HEYKELİ ÖNÜNDE

Dört kar beyazı katırın çektiği beyaz bir arabada
geldim Miletos'dan Latmos'a,
koşumları gümüşten.
Mor bir kadırgayla geldim İskenderiye'den
kutsal ayinler için – kurbanlar, şaraplar sunmaya –
Endimion'un onuruna.
Ve işte heykel. Bakıyorum kendimden geçmiş
Endimion'un dillere destan güzelliğine.
Sepet sepet yasemin boşaltıyor kölelerim
uğurlu alkışlar canlandırırken eski günlerin hazzını.

E. A.

CANLANINCA

Koru onları, şair,
Kalan ne kadar az da olsa.
Seviştiğinin izleri.
Yerleştir yarı gizli, tümcelerine.
Tutmaya çalış, şair,
beyninde canlanınca
geceleyin ya da öğlen ışıltısında.

B. P.

610'DA 29 YAŞINDA ÖLEN AMMONİS İÇİN

Rafael, şair Ammonis'in mezar yazıtı için
birkaç dize yazmanı istiyorlar.
Uyumlu, parlak bir iki söz. Bunu başaracak,
Ammonis'e, bizim şairimize yaraşır sözleri
tek yazacak sensin.

Doğal ki, onun şiirlerinden söz edeceksin –
güzelliğinden de söz et
tutkun olduğumuz ince güzelliğinden.

Senin Yunancan her zaman güzel ve müziklidir.
Şimdi bütün ustalığını göstermeni istiyoruz.
Aşkımız ve üzüncümüz yabancı bir dilde akıyor.
Mısırlı duygularını dök yabancı bir dile.

Rafael, öyle dizeler yazmalısın ki
yaşadıklarımızdan bir şeyler olmalı içinde
şiirin ritmi ve her dize göstermeli
bir İskenderiyeli bir İskenderiyeli'den söz etmekte.

E. A.

ATİR AYINDA

Güçlükle okuyorum eski taşın üstünde
"RA(B) İSA MESİH." "R(U)H sözcüğünü çıkarıyorum.
"ATİR A(Y)IN(D)A." "LEFKİO(S) UYKU(YA)
DAL(D)I."
Yaşının yazıldığı yerde YIL YA(ŞA)DI."
Kappa Zeta genç yaşta öldüğünü gösteriyor
Aşınmış taşta yer yer görüyorum "ON(U)...
İSKENDERİYELİ."
Sonra üç satır hiç okunmayan;
ama birkaç sözcük çıkarıyorum – "GÖZY(A)ŞLARIMIZ.
"KEDER" gibi,
sonra yine "GÖZYAŞLARI", ve "Bİ(Z) (A)RKADAŞLARI
YASLIYIZ."
Öyle görünüyor ki Lefkios yürekten sevilmiş olmalı.
Atir ayında Lefkios uykuya daldı.

E. A.

1903 GÜNLERİ

Bir daha bulamadım onları – çabucak yitirilen şeyler...
şiirli gözler, solgun yüz...
yolun alacakaranlığında...

Bir daha bulamadım onları – rastgele kazanılan şeyler,
kolayca bıraktıklarım;
sonra peşinden koştuğum, acılar içinde.
Şiirli gözler, solgun yüz,
bir daha bulamadım o dudakları

B. P.

TÜTÜNCÜ VİTRİNİ

Durmuşlar kalabalığın içinde
Işıklı bir tütüncü vitrininin önünde.
Bakışları karşılaştı önce
Çekingen, duraklayarak anlattılar
etin sapkın isteğini birbirlerine
Sonra beceriksiz birkaç adım kaldırımda –
sonra gülümseyiş ve yumuşacık selamlaşma

Ve sonra üstü kapalı fayton...
Gövdelerinin sıcak yakınlığı;
kenetlenen eller, buluşan dudaklar.

B. P.

KÜLRENGİ

Bakarken külrengine çalan opale
bir çift külrengi göz geldi gözümün önüne
yirmi yıl önce olmalı...

Bir aylık âşıklardık.
Sonra, İzmir'e gitti sanırım, çalışmaya,
bir daha göremedik birbirimizi.

Hayattaysa hâlâ – güzelliğinden eser kalmamıştır
külrengi gözlerinin
bozulmuştur o güzelim yüz.

Koru onları belleğim, oldukları gibi.
Ve getir, ne getirebilirsen
geri getir bu gece o aşktan.

E. A.

TENSEL HAZ

Özü ve sevinci yaşamımın anılarıdır o saatlerin
tensel hazzı gönlümce bulup koruduğum.
Özü ve sevinci yaşamımın, bildik aşkların
verdiği bütün doyumları geri çeviren.

E. A.

ÖYLE ÇOK BAKTIM Kİ

Öyle çok baktım ki güzelliğe
onunla dopdolu hayalim.

Gövdenin hatları. Kırmızı dudaklar. Hazla dolu kollar
bacaklar.
Sanki Yunan yontularından alınmış saçlar,
her zaman güzel, taranmamış olsalar da,
hafifçe düşüvermiş solgun alınlara.
Aşkın yüzleri, tam şiirimin
istediği gibi... gençliğimin gecelerinde,
gizlice buluştuğum gecelerinde...

E. A.

OSROİNİ'NİN BİR KENTİNDE

Dün geceyarısına doğru getirdiler
arkadaşımız Remon'u, meyhane kavgasında yaralanmış.
Ardına kadar açık bıraktığımız pencerelerden giren
ay ışığı aydınlatıyordu yatağa uzanmış güzelim gövdesini.
Bir aradayız burada, Suriyeliler, Grekler, Ermeniler, Medler,
Remon da bunlardan biri. Ama dün gece,
ışıtırken ay o güzelim yüzünü
Platon'un Harmidis'ine gitti aklımız.

E. A.

LİMANDA

Yirmi sekizinde, genç bir adam, Emis
koku satıcısı olma sevdasıyla
Suriye'nin bu küçük limanına geldi bir Tinos teknesinde.

Ama yolda hasta düşmüştü; karaya çıkar çıkmaz
öldü. Ucuzundan bir törenle
buraya gömdüler onu. Ölmeden birkaç saat önce,
"memleket", "büyükler... yaşlı... çok" gibi sözler sayıkladı.

Ama kimsenin tanıdığı yoktu onları,
ne de ülkesi belliydi koca panhelen dünyasında.
Böylesi daha iyi.
Ölüsü yatarken bu küçücük limanda,
büyükleri sanacaklar hep, o yaşamakta.

E. A.

LANİS'İN MEZARI

Tutkun olduğun Lanis bu mezarda değil Markos,
oturup başında saatlerce ağladığın.
Tutkun olduğun Lanis sana çok daha yakın
eve kapanıp resmine uzun uzun baktığında,
değerli ne vardıysa onda, tutkun olduğun,
nasılsa kalmış resmine.

Hatırla, Markos, prokonsülün sarayından
o ünlü Kireneli ressamı getirttiğin günü,
gözlerini dostuna diker dikmez
nasıl da sanatçı kurnazlığıyla
seni inandırmaya çalışmıştı
onu ancak Hyakinthos olarak yapabileceğine
(bu yolla resmi daha da ünlenecekti.)

Ama senin Lanis güzelliğini böyle ödünç veremezdi
hemen karşı çıkıp, kendini Hyakinthos
ne de bir başka biri
İskenderiyeli Rhametihos'un oğlu Lanis olarak
yapmasını söylemişti ona.

E.A

ANLAMLARI

İlk gençliğim yılları, cinsel yaşamım
nasıl açık şimdi anlamları.

Ne gereksiz yerinmelermiş onlar, nasıl boş...

Ama bilmiyordum ki o zamanlar.

Düşkün yaşamında ilk gençliğimin, ta derinlerde
şiirimin yapısı biçimleniyordu
sanat alanım çiziliyordu aslında.

İşte, bu yüzden dengesizdi yerinmeler bile.
Kendimi yenmek için verdiğim kararlar, değişmek
iki hafta dayanıyordu olsa olsa.

B. P.

İSKENDERİYELİ EMİLİANOS MONAİ, İS 628-655

Sözlerden, yüzümden, huylarımdan
kusursuz bir zırh yapacağım kendime;
çıkacağım o zaman kötülerin karşısına
hiç korku ve zayıflık duymadan.

Kötülük etmek isteyecekler. Ama
bana yaklaşanların hiçbirisi de
bilmeyecek nerde yaralarım, incinir yerlerim,
onlar ki görünmeyecek beni saran yalanlardan. –

Emilianos Monai'nin kendini beğenmiş sözleri.
Merak ediyorum, bu zırhı yapabildi mi acaba?
Yaptıysa da çok giyememiştir.
Sicilya'da öldü, yirmi yedi yaşında.

E. A.

1919-1932

İKİNDİ GÜNEŞİ

Bu oda, ne kadar iyi tanıyorum burasını.
Şimdi burası da, bitişik oda da
kiralık işyerleri olmuş. Bütün evde büroları
acentaların, tüccarların ve Şirketler'in.

Ah, bu oda, ne kadar bildik bir yer burası!

Şurada, kapının yanında bir sedir vardı.
Önünde bir Türk kilimi;
hemen yanda üzerinde iki sarı vazo duran raf.
Sağda; hayır, karşıda aynalı bir dolap.
Ortada her zaman yazı yazdığı masa;
ve üç büyük hasır iskemle.
Pencerenin kenarında yatak dururdu
üzerinde kaç kere sevişmiştik.

O zavallı eşya hâlâ buralarda bir yerde olmalı.

Pencerenin kenarında yatak dururdu;
ikindi güneşi gelirdi yarısına kadar.

Bir ikindi saat dörtte ayrıldık
bir haftalığına... Ahh,
hâlâ bitmedi o hafta.

E. A.

KALMAK İÇİN

Gecenin biri olmalıydı,
ya da bir buçuğu.

Bir köşesinde meyhanenin
tahta bölmenin arkasında,
kimse yoktu ikimizden başka.
Ölü gözü gibi yanıyordu gaz lambası.
Garson uyukluyordu kapıda.

Kimse göremezdi bizi. Öylesine
geçmiştik ki kendimizden,
kimseye aldıracak halimiz yoktu.

Sıyrılmıştı giysilerimiz – çok az giyinmiştik zaten,
tanrısal bir Temmuz yakıyordu ortalığı.

Sıyrılmış giysilerin arasında
tenin hazları,
çıplacık kalıvermesi tenin – yirmi altı yıl
öncesinin görüntüleri
bir bir geliyor şimdi kalmak için bu şiirde.

E. A.

GEMİDE

Bu küçük karakalem
kuşkusuz benziyor ona.

Büyülü bir ikindi
geminin güvertesinde, çabucak çizilmiş.
Dört bir yanımızda İyon Denizi.

Ona benziyor. Ama daha yakışıklı olmalı.
Duyumluydu acı çekecek kadar,
yüzündeki anlatımı aydınlatan bu.
Şimdi ruhum, onu zaman içinden çekip
uyandırınca, daha da yakışıklı geliyor bana.

Zaman içinden. Bütün bunlar çok eski, çok –
çiziştirilmiş kâğıt, gemi ve ikindi.

B. P.

DİMİTRİOS SOTİR'E DAİR, İÖ 162-150

Beklediklerinin hiçbiri olmadı!

Büyük işler düşlerdi;
Magnesia savaşından beri ülkesine çöken
utanca son vermek.
Güçlü bir ulus olacaktı Suriye yeniden,
ordularıyla, donanmalarıyla,
büyük kaleleri, hazineleriyle.

Çok acılar çekti, acıyla burkulurdu yüreği
arkadaşlarının – ona, Kral Selefkos Filopator'un oğluna,
tatlılık
ve incelikle davranan seçkin aile çocuklarının –
konuşmalarında üstü kapalı bir kayıtsızlık sezdikçe
Helenleştirilmiş Hanedanlar'a,
göçüp gitmişlere ciddi işlerden,
halklara önderlikten.

Bir köşeye çekilir, hırçınlaşırdı, ant içerdi ki
hiç de düşündükleri gibi değil;
bakın nasıl kararlı;
savaşacak, gösterecek onlara, son gülen o olacak.
Bir Doğu'ya ulaşmanın yolunu bulsa,
bir başarsa İtalya'dan kaçmayı –
ruhundaki tüm canlılığı,
olanca enerjisini nasıl da aktarır insanlarına.

Ah, bir Suriye'de bulsa kendini
O kadar küçüktü ki ülkesinden ayrıldığında,
neye benzediği bile aklında hayal meyal.
Ama kafasında her zaman kutsal,
tapınçla yanaşılacak bir şey olarak korumuş onu,
güzelim bir toprak,
Yunan kentleri, limanları. –

Ya şimdi?
Şimdi umutsuzluk ve hüzün.
Roma'daki gençler haklıymış.
Makedon yayılmasından doğan Hanedanlar
sürdüremiyor işte varlığını.

Ne çıkar: O kendine düşeni yaptı,
savaştı elinden geldiğince.
Ve kapkara bir bezginlik içinde,
tek şey var güvendiği,
gururla, yenilmişken bile,
aynı boyun eğmez erkekliği gösteriyor dünyaya.

Gerisi – düşler ve boş çabalar.
Şu Suriye – sanki kendi ülkesi değil,
Heraklidis ile Valas'ın ülkesi.

B. P.

DAREİOS

Şair Fernazis destanının
en önemli bölümüne çalışıyor.
Histaspis oğlu Dareios
Pers krallığına nasıl geldi.
(Dionisos ve Evpator diye selamlanan
şanlı hükümdarımız Mitridatis onun soyundandır.)
Burada biraz felsefe gerek;
Dareios'un içinden geçenleri anlamalıyız o sıra:
belki sarhoşluk, belki yüzsüzlük; ama hayır – daha çok,
görkemin boşluğunu anlamak gibi bir şey olmalı.
Bu noktada derin derin düşünüyor şair.

Ama birden odaya giren
hizmetçinin sesiyle bölünüyor düşünceleri.
Romalılarla savaş başladı.
Askerlerimizin çoğu sınırı geçti bile.

Şair donakalmıştır. Felaket!
Nasıl olur da, şanlı hükümdarımız,
Dionisos ve Evpator diye selamlanan Mitridatis,
Yunan şiirine zaman ayırabilir şu sıra?
Savaşın ortasında – bir düşünün Yunan şiiri!

Fernazis bir aşağı bir yukarı dolaşıyor. Ne talih!
"Dareios"uyla işleri ne güzel yolundayken
tam, ortaya çıkıp bir daha açılmamacasına
ağzını kapatacakken eleştirmenlerin, o kıskançların.
Büyük gecikme, büyük gecikme, tasarıları için.

Bu kadarla kalsa, gene iyi!
Bakalım güvenlik içinde miyiz
Amisos'da. Korunması hiç de iyi bir kent değil.
Romalılar desen en kanlı düşmanımız.
Acaba haklarından gelebilir miyiz, biz
Kapadokyalılar? Mümkün mü bu?
Böyle bir zamanda başa çıkabilir miyiz, tümenleriyle?
Güçlü Tanrılar, koruyucuları Asya'nın, yardım edin bize. –

Bunca yürek çarpıntısı ve bela arasında
şiirsel düşünce gelip gidiyor yine de. –
doğru olanı yüzsüzlük ve sarhoşluk kuşkusuz:
yüzsüzlük ve sarhoşluk içinde olmalı Dareios.

E. A.

BAŞLANGIÇLARI

Tadına doymuşlar sapkın,
tensel eğlencelerin. Doğruluyorlar şilteden
ve konuşmadan çabucak giyiniyorlar.
Sırayla çıkıyorlar evden, gizlice,
kuşkudalar; hallerinden anlaşılacak
az önce nasıl bir yatakta yuvarlandıkları.

Ama nasıl kurulur ki bir sanatçının yaşamı?
Yarın, öbür gün, yıllar sonra besteleyecek
başlangıçları burda olan canlı satırları.

B. P.

ALEKSANDR VALAS'IN LÛTFU

Oh, hiç de bozguna uğramış değilim,
arabamın tekeri kırıldı, yitirdim diye aptalca bir zaferi.

Gecemi nefis şaraplar has güller
arasında geçireceğim. Bütün Antakya benim.
Benim göklere çıkardıkları genç.
Valas'ın zayıflığı, o ancak tapar bana.
Göreceksiniz yarın yarışta hile olduğunu söyleyecekler.
(Bir de adilik edip gizlice buyursaydım –
dalkavuklar verirdi birinciliği tek teker arabama bile.)

E. A.

KLEANDROS OĞLU İASON'UN KARAKAYGISI; KOMMAGİNİ'DE ŞAİR; İS 595

Gövdemin ve yüzümün yaşlanması
amansız bir hançerin yarası.
Dayanacak gücüm kalmadı artık.
Sana sığınıyorum, Şiir Sanatı,
sen ki anlarsın az çok devadan,
sözlerle, düşgücüyle bilirsin acıları yatıştırmayı.

Amansız bir hançerin yarası.
Sun devam, Şiir Sanatı,
bir an için yarayı unutturan.

E. A.

DİMARATOS

Porfirios'un bir söyleşide önerdiği
"Dimaratos'un Karakteri"ni
(daha sonra retorikle yazmayı düşünerek)
şöyle özetledi genç sofist.

"Önce Kral Dareios'un sarayında
sonra Kral Kserkses'in,
şimdi de Kserkses ve ordusuyla,
sonuda öcünü alacak Dimaratos.

"Çok haksızlık ettiler ona.
Öz oğluydu Aristonos'un. Ama düşmanları
utanmadan rüşvet verdiler biliciye.
Krallıktan etmekle kalmadılar,
sonunda boyun eğip
sade bir yurttaş gibi yaşamaya karar verdiğinde,
herkesin önünde gururunu kırdılar,
bayram günü halkın önünde aşağıladılar onu.

"Bu yüzden şevkle hizmet ediyor Kserkses'e.
Büyük Pers ordusuyla
o da geri dönecek Sparta'ya
ve kral olur olmaz, nasıl
def edecek başından, nasıl küçük düşürecek
o Leotihidis düzenbazını.

Endişeyle geçiyor bütün günleri,
akıl vererek Persler'e, yol göstererek
Yunanistan'ı ele geçirmeleri için.

"Bunca kaygı, bunca düşünce
cehenneme dönüyor günleri Dimaratos'un;
bunca kaygı, bunca düşünce
hiç neşesi kalmadı Dimaratos'un,
sevinmek mi denir buna
(denmez elbet, kabul edemez bunu;
nasıl sevinç denebilir, bahtsızlığı doruğundayken)
olup bitenler açıkça gösteriyor çünkü
Yunanlılar'ın bir zafer kazanacağını.

E. A.

ÜNLÜ FİLOZOFUN OKULUNDAN

İki yıl Ammonios Sakkas'ın öğrencisi oldu;
ama felsefeden de sıkıldı Sakkas'dan da.

Sonra siyasete atıldı.
Onu da bıraktı: Budalanın biriydi Vali;
çevresinde asık yüzlü, kalın kafalı memurlar:
acınası zavallılar, Yunancaları barbar oğlu barbardı.

Kilise ilgisini çekti
bir parça; kendini vaftiz ettirip
Hıristiyan olmaya kalkıştı. Ama çok geçmeden
düşüncesini değiştirdi. Putperestliğe düşkün
büyükleriyle bozuşurdu o zaman;
bolca verdikleri harçlığını da
şıp diye keserlerdi – korkunç bir şey.

Yine de bir şeyler yapmalıydı.
İskenderiye batakhanelerine dadandı,
düşkünlüğün gizli yuvalarına.
Kader bu yolda yüzüne gülmüştü;
ender güzellikte bir yüz bağışlanmıştı ona.
O da bu tanrı vergisinin tadını çıkarıyordu.

Güzelliği bir on yıl daha dayanırdı
olsa olsa; ondan sonra
belki yine Sakkas'ın yanına dönerdi.

Bu arada yaşlı filozof ölmüşse,
bir başka filozofa ya da sofiste giderdi;
uygun birisi her zaman bulunurdu.
Ya da sonunda, siyasete bile dönebilirdi –
ailesinin geleneklerini
övünçle anımsayarak,
yurduna karşı görevlerini,
bu tür tantanaları.

E. A.

UMUTSUZCA

Büsbütün yitirdi onu. Şimdi arıyor
her yeni sevgilinin dudaklarında
sevdiğinin dudaklarını, kucaklarken
bir başkasını aldansın istiyor
aynı çocuğa kendini hep ona veriyor sansın.

Büsbütün yitirdi onu, sanki hiç olmamış gibi.
Çünkü kurtulmak – öyle demişti o – kurtulmak istiyordu.
hasta tensel eğlencelerin lekesinden
lekesinden tendeki utancın
vakit var daha diyordu – vakit var kurtulmaya.

Büsbütün yitirdi onu, sanki hiç olmamış gibi.
Düşlerinde, sanrılarında
başkalarının dudaklarında hep onun dudakları.
Yanıyor, yeniden duymak için tanıdık aşkı.

B. P

ZAMAN ONLARI DEĞİŞTİRMEDEN

Ayrılık vakti gelip çattığında koyu bir keder kapladı ikisini.
Ayrılmak istemiyorlardı; ama koşullar.
Hayat ikisinden birini uzak bir yere
gitmeye zorluyordu – New York'a ya da Kanada'ya
Kuşkusuz, eskisi gibi değildi aşkları;
günden güne azalmıştı o çekicilik,
aşkın çekiciliğinden çok az şey kalmıştı.
Ayrılamıyorlardı bir türlü.
Ama koşullar Belki de Yazgı
ikisini ayıran bir sanatçı olarak belirmişti
duygularına gölge düşmeden, Zaman onları değiştirmeden;
birbirlerini eskisi gibi bilsinler diye hep.
yirmi dört yaşında, yakışıklı, genç bir adam.

E. A.

OKUMAYA GELMİŞTİ

Okumaya gelmişti. Önünde açık kitaplar,
tarihçiler, şairler.
On dakika zor dayandı,
sonra bıraktı okumayı. Şimdi uyukluyor
sofada. Kitaplara verdi kendini –
ama yirmi üç yaşında ve çok yakışıklı
ve bu ikindi geçti Eros
kusursuz teninden, dudaklarından.
Safi güzellik olan teninden
geçti erotik bir sıcaklık
saçma bir utanç duymadan zevkin aldığı biçimden...

E. A.

İSKENDERİYE'DE, İÖ 31

Kentin kenar mahallelerine yakın küçücük köyünden
geliyor çerçi üstü başı toz içinde.

"Günlük var!" "Sakız var!"
"Halis zeytinyağı!" "Saç için kokular!"

Çağırıyor sokaklarda. Ama kalabalığın o koca gürültüsü,
resmigeçitlerin ve müziğin karmaşasında boğuluyor sesi.

İtip kakıyorlar onu, sürükleyenler, çarpanlar.
Ve kalabalıktan başı dönmüş soruyor: "Bu ne çılgınlık?"

İçlerinden biri sarayın yaydığı o koca yalanı
çarpar gibi söylüyor suratına: Antonius bir zafer kazanmış
Yunanistan'da.

E. A.

YAŞAMININ 25'İNCİ YILI

Devamlı gidiyor
geçen ay tanıştıkları meyhaneye.
Onu sordu, kimsenin bir şey bildiği yoktu.
Söylediklerinden anladığı kadarıyla
arkadaşı kimsenin tanımadığı biriyle çıkıyordu,
oraya gelip giden
şu karanlık, ne idüğü belirsiz tiplerden biriyle.
Yine de her gece meyhanede alıyor soluğu
oturup gözlerini dikiyor kapıya
mecalsiz kalıncaya dek öyle bakıp duruyor.
Ya gelirse, diye, ya birden damlarsa bu gece.

Nerdeyse üç haftadır böyle.
Aklını yitirdi yitirecek şehvetten.
Hâlâ dudaklarında onun öpüşleri.
Sonsuz bir arzuyla tutuşuyor teni.
Üstünde hissediyor onun gövdesini.
Yeniden onunla olmak istiyor.

Bir şey belli etmemeye çalışıyor elbet.
Ama an geliyor, hiç aldırmıyor.
Üstelik biliyor nasıl bir şeye bulaştığını,
çok iyi biliyor, her an mümkün
yaşadıklarının onu feci bir skandala sürüklemesi.

E. A.

ANNA DALASSİNİ

Aleksios Komnenos'un annesine
– tavırlarıyla seçkin, görgüsüyle seçkin –
o bilge kadın Anna Dalassini'ye
bağlılığını göz alıcı biçimde göstermek için
yayınlattığı krallık fermanında
çeşitli övgü cümleleri var:
burada, onlardan birini,
güzel ve soylu bir cümleyi aktaralım:
" 'Benim', 'senin' gibi soğuk sözleri asla ağzına almazdı."

E. A.

ANNA DALASSİNİ

Aleksios Komnenos'un annesine
– tavırlarıyla seçkin, görgüsüyle seçkin –
o bilge kadın Anna Dalassini'ye
bağlılığını göz alıcı biçimde göstermek için
yayınlattığı krallık fermanında
çeşitli övgü cümleleri var:
burada, onlardan birini,
güzel ve soylu bir cümleyi aktaralım:
" 'Benim', 'senin' gibi soğuk sözleri asla ağzına almazdı."

E. A.

23-24 YAŞLARINDA İKİ GENÇ

On buçuktan beri kahvede oturuyordu,
her an onun gelmesini bekleyerek.
Geceyarısını geçti gözleri hâlâ kapıdaydı.
Bir buçuk oldu,
nerdeyse boşalmıştı kahve.
Bıkmıştı karıştırıp durduğu
gazetelerden. Topu topu üç şilininden
bir şilin kalmıştı: bunca zaman beklemekten
öbür iki şilini kahve ve konyağa yatırmıştı.
İçip bitirmişti bütün sigarasını.
Bunca bekleyiş tüketmişti onu. Çünkü
saatlerce bir başına kalmak
kötü kötü şeyler getiriyordu aklına
yoldan çıkmış yaşamına dair.

Arkadaşının girdiğini görür görmez
ne yorgunluk kaldı, ne sıkıntı, ne düşünce.

Beklenmedik bir haber getirmişti arkadaşı.
Altmış lira kazanmıştı kumarda.

Güzelim yüzleri, olağanüstü gençlikleri,
aralarındaki muhabbet,
tazelenmiş, canlanmış, güç kazanmıştı
kumarda kazanılan bu altmış lirayla.

Neşe, enerji, duygu ve güzellikle dopdolu,
gittiler – saygın ailelerinin evlerine değil
(zaten istenmiyorlardı oralarda)
bildikleri çok özel bir sefahat yuvasına,
bir oda istediler ve pahalı içkiler
içmeye başladılar yeniden.

Bittiğinde pahalı içkiler
saat sabahın dördüne geliyordu
mutluluktan mest, verdiler kendilerini aşka.

E. A.

24'ÜNDE GENÇ BİR ŞAİR

Çalış şimdi beyin çalışabilirsen. –
Tek yanlı haz yiyip bitiriyor onu.
Sinirleri perişan.
Her gün öpüyor o tapındığı yüzü,
okşuyor o güzelim kolları.
Daha önce hiç sevmemişti böylesine
tutkuyla. Ama yok işte ortada
o güzelim doyum, ikisinin de
aynı yoğunlukta istemesi gereken.

(İkisi de aynı ölçüde vermiyor kendini sapkın hazza.
Yalnız o yaşıyor tepeden tırnağa.)

Bu yüzden yiyip bitiriyor kendini sinir içinde.
Üstüne üstlük işsiz.
Ordan burdan üç beş kuruş
bulursa buluyor (gün geliyor
resmen dileniyor) ve zar zor ayakta duruyor.
Öpüp duruyor o güzelim dudakları, tadını çıkarıyor
– artık her şeye razı olduğunu bildiği –
o kusursuz gövdenin.
İçki üstüne içki içiyor, sigara üstüne sigara.
Sürüklüyor kendini kahvelerde bütün gün,
güzelliğin marazını sürüklüyor bezmiş. –
Çalış şimdi beyin çalışabilirsen.

E. A.

BATI LİBYA'DAN BİR HÜKÜMDAR

Batı Libya'dan hükümdar
Menelaos oğlu Aristomenis'i
genellikle herkes beğendi
kaldığı on gün boyunca İskenderiye'de.
Adı gibi, giysileri de Yunan'dı.
Ünvanları severek kabul etti, ama
gözü onlarda değildi; alçakgönüllü biriydi.
Yunanca kitaplar satın aldı,
özellikle tarih ve felsefe üzerine.
Ama her şeyden önce, az konuşan biriydi.
Derin bir adam olmalı, diyordu herkes,
böylelerinin doğaldır az konuşması.

Ne, derin bir adamdı, ne de başka şey.
Sıradan, saçma sapan biriydi.
Yunan adı aldı, Yunanlılar gibi giyindi;
az çok Yunanlılar gibi davranmayı öğrendi;
ve Yunancayı korkunç bir kabalıkla konuşup
bıraktığı olumlu izlenimi kazara siler korkusuyla
ruhu tir tir titriyordu,
ve İskenderiyeliler adetleri üzre
hemen çakarlardı durumu, iğrenç sefiller.

Bu yüzden laflar dirhemle çıkıyordu ağzından,
tavırlarını ve söyleyişini korkuyla izliyordu;
ve bütün o konuşmaların içine birikip yığılmasından
azıcık olsun acı duymuyordu.

E. A.

MİRİS: İSKENDERİYE, İS 340

Felaketi, Miris'in öldüğünü öğrendiğimde
evine gittim, ben ki
Hıristiyan evlerine gitmekten kaçınırım,
özellikle yas günlerinde ve bayramları.

Koridorda durup bekledim. Fazla içeri
girmek istemedim, merhumun akrabalarının
gelişimden duydukları memnuniyetsizlik
ve şaşkınlık gözlerinden okunuyordu.

Onu büyük bir odaya yatırmışlardı
bulunduğum yerden az çok
görebiliyordum, hep değerli halılar,
gümüşten, altından kaplar.

Koridorun köşesinde durmuş ağlıyordum.
Toplantılarımızın, gezmelerimizin
Miris'siz ne anlamsız olacağını düşünüyordum
onu bir daha göremeyeceğimi,
bütün gece süren o güzelim, hayâsız cümbüşlerde
eğlenip gülüşünü, Yunancasının kusursuz ritmiyle
şiirler okuyuşunu bize
nasıl kaybettiğimi düşünüyordum güzelliğini
sonsuza dek, çılgınca tapındığım bu genci.

Birkaç yaşlı kadın yanımda, fısıl fısıl
son gününü konuşuyorlardı –
ağzından hiç düşmüyormuş İsa'nın adı,
haçı hep elindeymiş. –
Derken, kendilerinden geçmiş, dualar okuya okuya
dört Hıristiyan rahip girdi odaya
İsa'ya yakarışlarla,
ya da Meryem'e (dinlerini pek bilmem.)
Miris'in Hıristiyan olduğunu tabii ki biliyorduk.
Önceki yıl grubumuza katıldığı
ilk günden beri biliyorduk.
Kesinlikle bizden biri gibi yaşamıştı.
Hepimizden çok hazza verdi kendini
har vurup harman savurdu parasını âlemlerde.
Etraf ne der diye düşünmeden,
seve seve katıldı geceleyin sokak kavgalarına
ne zaman düşman bir çeteyle
karşılaşsa çetemiz.
Dininden hiç söz etmezdi.
Hattâ, bir defasında kendisini alıp
Serapeion'a götüreceğimizi söyledik.
Şakamız hiç hoşuna gitmemiş gibiydi,
hatırlıyorum da şimdi.
Of, iki şey daha geliyor aklıma.
Poseidon'un şerefine içkilerimizi döktüğümüzde
aramızdan ayrılarak başka tarafa bakmaya başlamıştı.
İçimizden biri aşka gelip
"Güzeller güzeli, yüce Apollon
yoldaşlarımızı gözetsin
ve korusun," deyince – Miris
(öbürleri duymamıştı onu) "Ben hariç," diye mırıldanmıştı.

Hıristiyan rahipler yüksek sesle
gencin ruhu için yakarıyorlardı. –
Pür dikkat kesilmiş,
büyük bir ilgiyle izliyordum ki
dini vecibelerini yerine getirişlerini
Hıristiyan cenaze töreni için yaptıkları hazırlıkları,
birden tuhaf bir duygu
kapladı içimi. Anlatılmaz bir biçimde
Miris'in benden koptuğunu hissettim,
bir Hıristiyandı o, kendi toplumuyla
birleşiyordu şimdi, bense yabancı
tamamen yabancı oluyordum giderek. Bir kuşku
düşmüştü içime, tutkularım aldatmıştı
belki de beni, her zaman bir yabancıydım onun için.
Kendimi dar atım korkunç evlerinden,
Miris'in anısı alıp götürülmeden, başkalaşmadan
Hıristiyanlıklarıyla, çabucak uzaklaştım oradan.

E. A.

ONA YARAŞAN GÜZEL BEYAZ ÇİÇEKLER

Her zaman birlikte gittikleri kahveden içeri girdi.
Burada söylemişti arkadaşı üç ay önce,
"Beş paramız kalmadı. İkimiz de
meteliksiziz – düştük en ucuz yerlere.
Ne yalan söyleyeyim, çıkmayacağım artık
seninle. Bir başkası peşimde, bilmelisin."
Bu "bir başkası" iki takım elbiseyle
ipek mendiller söz vermişti ona. – Dünyanın
altını üstüne getirdi kaybetmemek için onu,
sonunda yirmi lira buldu.
Arkadaşı yeniden döndü ona bu yirmi lira için,
ama aynı zamanda, kadim dostlukları,
yıllanmış aşkları, aralarındaki derin duygular için. –
Yalancının tekiydi bu "bir başkası", tam bir serseriydi,
yalnızca bir takım elbise yaptırmıştı ona,
o da binbir rica, binbir yalvarmayla.

Ama ne elbise istiyor artık,
ne ipek mendiller,
ne yirmi lira, ne de yirmi kuruş.

Pazar günü gömdüler onu, sabah saat onda.
Pazar günü gömdüler: nerdeyse haftası çıkacak.

Çiçekler koydu ucuz tabutunun üstüne,
ona yaraşan, güzel, beyaz çiçekler
güzelliğine onun, yirmi iki yaşına.

Kahveye gittiğinde o akşam, – bir işle ilgili,
ekmek parası için – her zaman birlikte
gittikleri kahveye: bir bıçak gibi saplandı yüreğine
birlikte gittikleri o ölgün kahve.

E. A.

TANRILAR AKIL ETSELERDİ

Serseri hallere düştüm, ele güne muhtaç.
Şu imansız Antakya kenti
meteliksiz kodu beni;
şu imansız kent pahalı yaşamıyla.

Ama gencim, sağlığım da yerinde.
Yunancayı son derece rahat konuşurum
(Platon'u, Aristo'yu su gibi bilirim
ne söyleyeciler, ne şairler, kimi sayarsanız.)
Askeri konular üstüne bir fikrim var,
paralı askerlerin şeflerinden dostlar edindim.
Biraz da yönetimin içinde sayılırım.
Geçen yıl altı ayımı İskenderiye'de geçirdim;
orada olup bitenle ilgili
bir iki (bu da işe yarar) şey biliyorum:
Kakergetis'in görüşleri, hainlikleri, vesaire.

Kendimi tümüyle yetişmiş,
tam bu ulusa hizmet edecek adam sayıyorum,
sevgili yurdum Suriye'ye.

Beni nereye atarlarsa atasınlar
yurduma yararlı olmaya çalışacağım. Niyetim bu.
Gelgelelim, dalavereleriyle işimi bozacak olurlarsa –
bilmeyen var mı o gayretkeşleri – neyse, şimdi sırası değil.
Eğer işimi bozacak olurlarsa, günah benden gitti.

Önce Zabinas'a başvuracağım,
eğer o ahmak değerimi bilmezse,
düşmanına, Gripos'a gideceğim.
O budala da işe almazsa beni,
doğru Hirkanos'a koşacağım.

Nasıl olsa üçünden biri beni isteyecek.

Vicdanım hiç rahatsız değil
bir seçim yapmıyorum diye.
Üçü de aynı ölçüde zararlı Suriye'ye.

Ben ki perişan bir adamım, neden hata bende olsun?
Talihsiz başımı kurtarmaya çalışıyorum.
Her şeye kadir tanrılar akıl etselerdi
onurlu bir dördüncüsünü yaratmayı,
seve seve giderdim ona.

E. A.

YAYIMLANMAMIŞ ŞİİRLER'DEN

DÜNYA GÜZELİ

Yalan söylemiyor ayna, gerçek bu,
dünyanın en güzel kızıyım.

Gövdem incecik, ayaklarımı beğeniyorlar,
kar beyazı ellerimi, boynumu, ipek saçlarımı...

Hıristiyan doğsaydım, gece gündüz
kendimi gösterirdim dünya âleme;
güzelliğimi gören
hayran erkekler, kıskanç kadınlar
sözbirliğiyle kabul ederlerdi
Yaradan'ın bir eşimi yaratamayacağını.
Açık bir arabada geçerdim sabah akşam
İstanbul caddeleri mahşer gibi olurdu beni görmek
isteyenlerden.

E. A.

RUHU GÜÇLENDİRMEK

Ruhunu güçlendirmek isteyen
aşmalı bağlılık ve saygıyı.
Kimi yasalara uysa da
çoğu çiğneyecek,
yasayı ve alışılmışı, çiğneyip geçecek
yerleşik, dar kalıpların ötesine.
Tensel hazların öğreteceği çok şey var ona.
Yıkıcı eylemden korkmamalı
(evin yarısı yerle bir olacak elbet)
Bu yoldan erdemle boy verilir bilgeliğe.

B. P.

ARALIK, 1903

Konuşamıyorsam da aşkımdan –
söz etmiyorsam saçlarından, dudaklarından, gözlerinden,
yüreğimde sakladığım yüzün,
aklımda çınlayan sesin,
düşlerime giren o Eylül günleridir
veren biçimini, rengini sözlerime, cümlelerime
hangi konuya değinsem, hangi düşünce gelse dilime.

E. A.

MERDİVENLERDE

İnerken o hayâsız evin merdivenlerinden
içeri giriyordun sen, bir an yüz yüze geldik
ilk kez görüyordum seni.
Sonra gizlendim bir daha görünmemek için,
bikoşu geçtin yanımdan, örterek yüzünü,
girdin süzülerek hayâsız evden içeri
benim gibi senin de zevki bulamadığın.

Bense verebilirdim sana aradığın aşkı,
aradığım aşkı – anladım yorgun,
soran gözlerinden – sen verebilirdin bana.
Duydu gövdelerimiz bunu, aradı birbirini
kanımız ve tenlerimiz anladı.

Oysa ikimiz de gizlendik, tedirgin.

E. A.

GİZLİ ŞEYLER (1908)

Bütün yaptıklarımdan ve bütün söylediklerimden
Kimse anlamaya çalışmasın kim olduğumu
Bir engel vardı, bir engel, bütün eylemlerimi
Ve baştan aşağı tutumumu değiştiren
Hep bir engel tam konuşacağım sıra
Susturuverirdi beni.
En göze çarpmamış davranışlarımdan
En kapalı sözlerimden, yazdıklarımdan
Yalnız onlardan anlaşılabilirim.
Ama belki de değmez bunca çabaya
Bunca dikkate, gerçekte kim olduğumu bulmak,
Daha güzel bir toplumda, ilerde
Bir başkası tıpkı bana benzeyen
Çıkar kuşkusuz, yaşar özgürce.

B.P.

SÜRGÜNLER

Hâlâ eski İskenderiye. Biraz yürü
Hipodrom'a giden düz yol boyunca
Şaşar kalırsın gördüğün saraylar
Anıtlar karşısında.
Onca savaş ve yıkım ve küçülmüş haliyle
Kent yine de güzel
Sonra gezintiler, kitaplar
Ve nice uğraş, nasıl da geçiyor zaman.
Akşamları beşimiz (tabii, takma adlarla)
Ve kentte kalmış birkaç Rum
Deniz kıyısında buluşuyoruz.
Kimi kilise işlerinden (buradakiler
Roma'ya yakınlaşmış gibi)
Kimi edebiyattan konuşuyoruz.
Geçen gün Nonnos'tan dizeler okuduk
Ne imgelem, ne ritm, ne dil, ne uyum!
Panopolisli'yi nasıl da beğendik o coşkuyla
Böylece günler geçiyor ve burada hayat
Hiç tatsız değil
Çünkü, kuşkusuz böyle sürüp gitmeyecek
İyi haberler var: Ya İzmir'de
Bir şeyler oluyor, ya da
Nisan'da arkadaşlar Epiros'tan yola çıkacaklar.
Tasarılarımız kesinlikle gerçekleşme yolunda
Kolayca atacağız Vasilios'u başımızdan
İşte o zaman gün bizim olacak.

B. P.

YARIM SAAT

Hiç benim olmadın, olacağın da
yok sanırım. Bir iki söz, bir yanaşma
Dün bardaki gibi – o kadar.
Evet, acı bir şey bu. Ama biz sanata hizmet edenler
kimi zaman beyindeki gerilimle
Nerdeyse tensel bir haz duyabiliriz
Kuşkusuz kısa bir süre.
İşte dün barda böylece –
Güzel yardımıyla alkolün –
Cinsellikle dopdolu bir yarım saat geçirdim.
Sanırım anladın halimi
Ve biraz daha kaldın yanımda bilerek.
Gerekliydi bu. Çünkü bütün düşgücüne, alkolün
büyüsüne rağmen
Senin dudaklarını da görmeliydim
Yanımda olsun istiyordum gövden.

B. P.

NOTLAR

Sayfa

41 Helenistik çağın büyük şairlerinden Theokritos (İÖ y.310-y. 245) Siraküza'da doğdu. İÖ 273'de Ptolemaios Filadelfus döneminde İskenderiye'ye gitti. Daha çok kırsal şiirleriyle tanınır.

42 Şiirin başlığı Dante'nin *Cehennem*'inin "3. Kanto", 60. dizesinden alınmıştır. Dizenin tam yazılışı, "korkarak o büyük reddedişte bulunan", anlamına gelen "che fece per viltate il gran rifiuto"dur. Burada, 1294 yılında papa seçilen Celestine ima edilmektedir. Celestine 1313 yılında V. Clement tarafından aziz mertebesine yükseltildi.

43 *Efialtis*. Termopiller'i savunanlara ihanet eden Yunanlı. Bk. Herodotos, V, VII,IX.

51 Makedonya Kralı (İÖ 337 - 283) ve Büyük İskender'in üvey kardeşi olan Dimitrios, "Kuşatıcı" ya da "Kurtarıcı" olarak da bilinir. Pirros'un ve Lisimakhos'un ortak güçlerince krallıktan uzaklaştırıldı. Pirros Epiros kralıydı. Kavafis şiirin konusunu Plutarkhos'un "Dimitrios'un Yaşamı" bölümünden ve Lukianos'tan almıştır.

53 Kavafis dostu Perikles Anastasiades'e gönderdiği mektupta şöyle diyor: "Bir bakıma harika. Dize düzeni ve

kafiyeler kusursuz..... İşlevi 'telkin' olan bir tür şiir vardır. Şiirim bu türe girer....." Kavafis şiiri 15 yıl çekmecesinde sakladıktan sonra 1909'da *Nea Zoe* dergisinde yayımladı. Yine de 1910'da basılan kitabına almadı.

54 Akratos, Methi, Hedyoinos, Molpos, Hedimeles, Komos ve Teleti, Ölçüsüzlük, Sarhoşluk, Şarap, Ezgi, Şarkı, Şenlik ve Eğlenti'yi simgelemektedir. *Satirler.* Doğayı simgeleyen cinler.

56 İÖ 44 yılında bir bilici 15 Mart'tan sakınmasını Sezar'a söylemeye çalışmış, Artemidoros ise Brutus ve Cassius'un suikast tertiplerini ona zamanında ulaştıramamıştı. Bk. Plutarkhos, *Caesar'ın Yaşamı.* Shakespeare, *Julius Caesar*; Suetonius, "*Julius Caesar*"

58 Sözü edilen tanrı Antonius'un koruyucusu Bakkhos'dur. Bk. Plutarkhos, "Antonius'un Yaşamı"; Shakespeare *Antonius ve Kleopatra*, IV Perde.

59 *Leistrigonlar.* Odisseia destanında Odisseus'un gemilerine saldıran bir boy. *Kiklopslar*: Yunan mitolojisinde alınlarının ortasında tek gözü bulunan devler. *Poseidon.* Deniz tanrısı. *İtaki.* Odisseia destanında Odisseus'un dönmeye çalıştığı ada.

62 Kesarion'un Sezar ve Kleopatra'nın oğlu olduğu sanılmaktadır. İskender ve Ptolemaios Antonius'un oğullarıydılar. Bk. Plutarkhos, "Antonius'un Yaşamı"; Shakespeare, *Antonius ve Kleopatra*, III Perde. Bk. Edwin Bevan, *House of Seleucus*, V.II.

72 Dimitrios Sotir IV. Selefkos Filopator'un oğlu ve Büyük Antiohos'un torunuydu. İÖ 162-150 yılları arasında Suriye'de hüküm sürdü. Babasının hükümdarlığı

sırasında Roma'da rehindi. Şiirde sözü edilen Ptolemaios ise İÖ 181-145 arasında hüküm süren VI Ptolemaios Filomitor'dur.

80 Eski Mısır takvimine göre Atir 10 Ekim - 8 Kasım arasındaki süreyi kapsayan üçüncü aydı. KZ (Kappa Zeta) Yunan sayısı 27'dir.

88 Yunan mitolojisine göre Apollon Hyakinthos adlı genci sever, ama onu kaza sonucu öldürür. Hyakinthos'un kanından sümbül çiçeği çıkar. *Kirini.* Libya'da antik kent.

96 Bk. "Selefkidis'in Hoşnutsuzluğu", "Orofernis" *Magnesia*: Manisa yöresi.

98 Pers Kralı I. Dareios İÖ 521-485 arasında hüküm sürdü. *Mitridatis.* Pontus Kralı VI Evpator (İÖ 120 - 63). *Amisos.* Samsun

101 Antiohos Epifanis'in oğlu olduğunu ileri süren Valas Dimitrios Sotir'i İÖ 150'de tahttan indirdikten sonra kendini Suriye Kralı ilan etti. İÖ 146'da ise Sotir'in oğlu onu Antakya yakınlarında yapılan bir savaşta yendi. Bk. "Dimitrios Sotir'e Dair."

103 Dimaratos İÖ 510 - 491 arasında Sparta kralıydı. Tahttan indirildikten sonra yerine Leotihidis geçti. Bk. Heredotos, VI. ve VII. Kitaplar. *Porfirios.* Fenikeli felsefeci ve edebiyatçı. *Aristonos.* Sparta Kralı.

105 *Ammonios Sakkas.* İS 3. yüzyılda İskenderiye'de ders veren Yeni-Platoncu filozof.

122 *Kakergetis* (Kötülük Eden). VII Ptolemaios'un takma adı. *Gripos*: Suriye Kralı (Kanca Burun) VII Antiohos. *Hirkanos*: Simon Makkabaeus'un oğlu.

132 Şiirde Arap istilasından sonraki (İS 641'den sonra) İskenderiye betimleniyor. *I Vasilios* (İS 867 - 886), III Mihail'i öldürüp yerine geçen Bizans İmparatoru. *Nonnos* (İS 5 yy.). Mısırlı Yunan şairi.

KONSTANTİNOS KAVAFİS'İN KISA YAŞAMÖYKÜSÜ

1863 Konstantinos Kavafis 29 Nisan'da ikisi de Fenerli Rum ailelerden gelen Pedros Kavafis ile Harikleya Fotiyadi'nin dokuzuncu çocuğu olarak İskenderiye'de doğdu. Babaları 1842 yılında ölünce Pedros Kavafis ve ağabeyi Yorgo aile şirketi *Kavafis ve Mahdumları*'nın başına geçmişlerdi. 1850'de ise Pedros genç karısıyla birlikte, şirketin bir şubesini açmak için İskenderiye'ye göçmüştü. Pedros Kavafis burada hububat, pamuk ve ham deri ihracatıyla uğraşmaya başladı. Bu arada ağabeyi Yorgo da İstanbul'dan ayrılarak İngiltere'ye yerleşti. *Kavafis ve Mahdumları* Mısır'ın en büyük ticarethanelerinden biri oldu. 1869 yılında İsmail Paşa, Mısır'da sanayinin gelişmesine katkılarından dolayı Pedros Kavafis'e nişan verdi.

1870 Konstantinos Kavafis henüz yedi yaşındayen, "büyük yaşayan" babası arkasında "pek az şey" bırakarak öldü.

1872 Harikleya çocuklarını alarak İngiltere'ye gitti.

1877 Aile şirketi batınca iki yıl sonra tekrar İskenderiye'ye döndü. On altı yaşındaki Konstantinos bir tür ticaret lisesi olan Hermes'e yazıldı. Bu döneme kadar nasıl bir eğitim gördüğü bilinmemekteyse de "Şecere"de özel öğretmenlerden İngilizce ve Fransızca dersleri aldığını yazar.

1882 Yabancılara ve Hıristiyanlar'a karşı patlak veren ayaklanmalar sonunda pek çok Avrupalı öldürüldü. Bunun

üzerine İngilizler İskenderiye'yi bombaladılar. Şehir alevler içinde kaldı. Yabancıların çoğu limanda bekleyen gemilere sığındı. Harikleya oğullarını yanına alarak elmas tüccarı olan babası Yorgo Fotiyadi'nin yaşadığı İstanbul'a gitti. Birkaç ay sonra, ortalık yatışınca beş oğlu İskenderiye'ye döndü. Herikleya ve Konstantinos üç yıl daha İstanbul'da kaldılar. Kavafis büyükbabasının evinde ailesinin geçmişini inceledi. Bizans ve Helen tarihiyle ilgili kitaplar okudu. Aynı zamanda dil öğrenimini sürdürdü. Dante'yi ilk kez İtalyanca aslından burada okudu, ilk şiirlerini yine burada yazdı.
Demotikos olarak bilinen halk diliyle tanışması da İstanbul'da yaşadığı bu döneme rastlar. Vincenzo Kornaros'un yaklaşık 1650'de *demotikos* ile yazdığı *Erotokritos* adlı uzun şiiri okudu. Yüzyıllardan beri ağızdan ağıza dolaşarak gelen Yunan halk türkülerini öğrendi. Hem arı dille hem de *demotikos* ile yazılan çağdaş Yunan şiirini okudu, özellikle Dionisos Solomos'un şiirlerini inceledi.

1885 Harikleya ve Konstantinos Kavafis İskenderiye'ye döndüler. Bundan sonra Kavafis zamanını daha çok, Bizans ve Helen tarih ve edebiyatlarını incelemekle geçirdi. Özellikle İskenderiyeli epigramacıları, Keoslu Simonides'i, Kallimakhos'u, Meleagros'u ve Lukianos'u seviyordu. Yine bu süre içinde Latin, Fransız ve İngiliz edebiyatlarını yakından inceledi.
Kavafis'in döndüğü İskenderiye pek çok kargaşalığa sahne olmuş, Mısır İngiltere'ye bağımlı hale gelmişti. Yunan topluluğunun ticari yaşamı bitmişti. Bu çöküş ve sefalet döneminde yaşamlarını ve kurumlarını canlandırmak onlar için artık çok zordu. Kavafis'in biyografisini yazan Stratis Tsirkas'ın dediği gibi, "Kavafis ailesinin tanık olduğu Mısır'ın maddi ve ahlaki çehresi değişmişti." Kavafis hiçbir siyasal eylemin içinde yer almadı ama düşüncelerinde liberal ve hümanistti. Karşılaştığı koşullar onu rahatsız etmişti. İlk şiirlerinin bir bölümünde bu kötümserliği yansıtır.

1891 Kardeşi Pedros ölünce yaşamını tek başına kazanmak zorunda kaldı.

1892 Sulama Bakanlığı'na geçici kâtip olarak girdi. Yunanlı olduğu için sürekli görev alamıyordu. 1922'de emekli oluncaya kadar bu görevde kaldı. Birkaç yıl da İskenderiye borsasında simsar olarak çalıştı.

1895 Daha sonra yakın dostu olacak Perikles Anastasiades ile tanıştı. Anastasiades onun Yunanistan'da tanınmasında önemli rol oynadı.

1899 Annesi öldü. Harikleya'nın ölümü birkaç yıl boyunca sürecek aile içi ölümlerin ve ayrılıkların başlangıcı oldu. 1900 Ağustos'unda ağabeyi Yorgo, 1902'de kardeşi Aristedes, 1903'te en sevdiği kardeşi Aleksandr öldü. 1906'da öbür kardeşi Yannis Kahire'ye yerleşti. 1906'dan 1908'e değin Kavafis İskenderiye'de kalan tek kardeşi Pedros ile yaşadı. 1908'de Pedros Paris'e yerleşti. Bu tarihten sonra Kavafis ölümüne dek Lepsius Sokağı 10 numaralı dairede oturmaya başladı.



1901 İlk kez Atina'ya gitti. Orada tanınmış romancı Gregorio Ksenopulos ile tanıştı.

1903 Kavafis'in ikinci Atina yolculuğunda Ksenopulos kendisine verdiği şiirlerden on ikisini seçti ve Kavafis üzerine bir incelemeyle birlikte *Panatheneum* dergisinde yayımladı.

1904 Yayımlanan ilk kitabında on dört şiir yer aldı. Eleştirmenlere göndermediği kitap yine de ilgiyle karşılandı.

1907 Kavafis *Nea Zoe* (Yeni Yaşam) adlı bir gençlik grubuna yakınlık duydu. Aynı adı taşıyan bir dergi de yayımlayan grup halkın konuştuğu Yunanca'nın yaygınlaşmasını savunuyordu. Kendini "demotikos"cu sayan Kavafis'in biyografi yazarı M. Peridis'e göre, şairin "kavgacı bir dil bilinci vardı; sık sık dilden, demotikosun sorunlarından söz ederdi." Ama Kavafis aynı zamanda geleneksel edebi dilin güzelliklerini de göz ardı etmedi. Arı Yunanca onun devraldığı mirasın bir parçasıydı. Hiçbir zaman ailesinin ve sınıfının dilini reddetmedi. Bunun yerine hem *katherevuşa* denen resmi dili, hem de *demotikos'u*, yani halk dilini kullandı.

1908 Şiirleri bu tarihten başlayarak 1918'e kadar *Nea Zoe*'de yayımlandı.

1910 Birinci kitabına on iki şiir daha ekleyerek yeniden bastırdı.

1911 İskenderiye'de yayımlanan *Ta Grammata*'da pek çok şiiri çıktı. Yıllar geçtikçe ünü Yunanistan'da yaygınlaştı. Şiirleri yabancı dillere çevrildi. Yaşamı boyunca bir daha kitap yayımlamadı. Şiirlerinin kapsamlı ilk baskısı ise ancak 1935 yılında yapılabildi.

1922 Bakanlık'tan emekli olduktan sonra, Kavafis günlerini yazmakla geçirdi. Akşamları evinin bitişiğindeki kahveye gidiyor, orada her zaman kendisini bekleyen hayranları ve

dostlarıyla buluşuyordu. Konuşmaları daha çok şiir, tarih ve çağdaş olaylar üzerineydi. G.Lekhonitis bir keresinde Kavafis'in şöyle dediğini yazıyor: "Pek çok şair yalnız şairdir. Ben şair-tarihçiyim. Hiçbir zaman roman ya da oyun yazamazdım, oysa içimde tarih yazabileceğimi söyleyen yüz yirmi beş ses hissediyorum. Ama artık zaman yok."

1932 Kavafis'de gırtlak kanseri belirtileri görüldü, ama o doktorun teşhisini kabul etmek istemedi. Durumu kötüleşince yakın dostları Atina'ya gitmesi için onu ikna ettiler. 4 Temmuz'da Atina'daki Kızılhaç Hastanesi'ne yattı ve hemen ameliyat edildi. Ameliyat başarılı geçti ama Kavafis sesini tümüyle yitirdi. Ekim'de İskenderiye'ye döndü. 1933 başına hastalığı nüksetti. İskenderiye'de Yunan topluluğuna ait hastaneye kaldırıldı. Yaşamının son günlerini burada geçirdi.
29 Nisan 1933'de öldü ve İskenderiye'de Yunanlılar'a ait mezarlığa gömüldü.

ŞİİR ADLARI DİZİNİ

Anna Dalassini **113**
Anlamları **89**
Aleksandr Valas'ın Lûtfu **101**
610'da 29 Yaşında Ölen Ammonis İçin **79**
Aralık, 1903 **129**
Atir Ayında **80**

Barbarları Beklerken **46**
Başlangıçları **100**
Batı Libya'dan Bir Hükümdar **117**
1903 Günleri **81**
Bir Gece **73**

Canlanınca **78**
Che Fece Il Gran Rifiuto **42**

Çok Seyrek **66**

Dareios **98**
Dimaratos **103**
Dimitrios Sotir'e Dair, İÖ 162-150 **96**
Dionisos Alayı **54**
Duvarlar **45**
Dünya Güzeli **127**

Elden Geldiğince **65**
Endimion'un Heykeli Önünde **77**

Fenâ **57**

Gemide **95**
Geri Gel **64**
Gizli Şeyler (1908) **131**

İkindi Güneşi **93**
İlk Basamak **41**
İskenderiye Kralları **62**
İskenderiye'de, İÖ 31 **110**
İskenderiyeli Emilianos Monai, İS 628-655 **90**
İtaki **59**
İyonik **61**

Kalmak İçin **94**
Kent **53**
Kleanderos Oğlu İason'un Karakaygısı;
Kommagini'de Şair, İS 595 **102**
Kral Dimitrios **51**
Külrengi **83**

Limanda **87**
Lanis'in Mezarı **88**

Martın On Beşi **56**
Merdivenlerde **130**
Meyhanelerde **112**
Miris: İskenderiye, İS 340 **118**

Okumaya Gelmişti **105**
Ona Yaraşan Güzel Beyaz Çiçekler **121**
Orofernis **68**
Osroini'nin Bir Kentinde **86**

Öyle Çok Baktım ki **85**

Pencereler **44**

Resim Sanatı **71**
Ruhu Güçlendirmek **128**

Satraplık **55**
Selefkidis'in Hoşnutsuzluğu **72**
Sürgünler **132**
Tanrılar Akıl Etselerdi **122**
Tanrının Antonius'u Yüzüstü Bırakışı **58**
Tensel Haz **84**
Termopil **43**
Tütüncü Vitrini **82**

Umutsuzca **107**
Uzak **67**

Ünlü Filozofun Okulundan **105**

Yakarış **40**
Yarım Saat **133**
Yaşamının 25'inci Yılı **111**
Yaşlı Bir Adam **39**
Yeminler Ediyor **70**
24'ünde Genç Bir Şair **116**
23-24 Yaşlarında İki Genç **114**

Zaman Onları Değiştirmeden **108**

İLK DİZE DİZİNİ

Aldırmadan, acımadan, utanmadan **45**
Aleksios Komnenos'un annesine **113**
Ayrılık vakti gelip çattığında koyu bir keder kapladı ikisini **108**

Bakarken külrengine çalan opale **83**
Batı Libya'dan hükümdar **117**
Beklediklerinin hiçbiri olmadı **96**
Bir daha bulamadım onları – çabucak yitirilen şeyler **81**
Bu anıyı anlatmak isterdim **67**
Bu gümüş sikkenin üstünde **68**
Bu küçük karakalem **95**
Bu oda, ne kadar iyi tanıyorum burasını **93**
Büsbütün yitirdi onu. Şimdi arıyor **107**
Bütün yaptıklarımdan ve bütün söylediklerimden **131**
Büyüklükten sakın, Ey ruhum **56**

Canı sıkıldı Selefkidis Dimitrios'un **72**

Çalış şimdi beyin çalışabilirsen **116**

Damon usta (Peloponez'de **54**
Dedin, "Bir başka ülkeye, bir başka denize gideceğim **53**
Derinliklerine çekti gemiciyi deniz **40**
Devamlı gidiyor **11**
Dilediğin gibi değilse yaşamın **65**
Dolanıp duruyorum boş günler **44**
Dökülen, ucuz odalardan biriydi **73**

Dört kar beyazı katırın çektiği beyaz bir arabada **77**
Dün gece yarısına doğru getirdiler **86**
Durmuşlar kalabalığın içinde **82**

Felaketi, Miris'in öldüğünü öğrendiğimde **118**

Gecenin biri olmalıydı **94**
Gece yarısı ansızın duyduğunda **58**
Genç şair Evmenis **41**
Geri gel sık sık ve beni al **64**
Gövdemin ve yüzümün yaşlanması **102**
Gözüm ışımin üstünde, seviyorum onu **71**
Güçlükle okuyorum eski taşın üstünde **80**
Gürültülü kahvenin içerlek odasında **39**

Hâlâ eski İskenderiye. Biraz yürü **132**
Her zaman birlikte gittikleri kahveden içeri girdi **121**
Hiç benim olmadın, olacağın da **133**

İki yıl Ammonios Sakkas'ın öğrencisi oldu **105**
İlk gençliğim yılları, cinsel yaşamım **89**
İnerken hayâsız evin merdivenlerinden **130**
İskenderiyeliler toplanmış **62**
İtaki'ye doğru yola çıktığında **59**

Kentin kenar mahallelerine yakın küçücük köyünden **110**
Kırdık diye heykellerini **61**
Kimileri için bir gün sırası gelir **42**
Konuşamıyorsam da aşkımdan **129**
Korku ve kuşkuya batmış **57**
Koru onları, şair **78**

Makedonyalılar kendisini bırakıp **51**

Ne talihsizlik, iyi ve önemli **55**
Neden toplanmış bekleşiyoruz pazaryerinde? **46**

Oh, hiç de bozguna uğramış değilim **101**
Okumaya gelmişti. Önünde açık kitaplar **109**
On buçuktan beri kahvede oturuyordu **114**
Onur onların ki, baş koyup yaşamlarında **43**

Öyle çok baktım ki güzelliğe **85**
Özü ve sevinci yaşamımın **84**

Porfirios'un bir söyleşide önerdiği **103**

Rafael, şair Ammonis'in mezar yazıtı için **79**
Ruhunu güçlendirmek isteyen **128**

Serseri hallere düştüm ele güne muhtaç **122**
Sözlerden, yüzümden, huylarımdan **90**
Sürtüp duruyorum Beyrut'un meyhanelerinde **112**

Şair Fernazis destanının **98**

Tadına doymuşlar sapkın **100**
Tutkun olduğun Lanis bu mezarda değil Markos **88**

Yalan söylemiyor ayna, gerçek bu **127**
Yaşlı bir adam. Yıpranmış, kamburu çıkmış **66**
Yemin ediyor daha temiz bir yaşam kuracağına **70**
Yirmi sekizinde, genç bir adam, Emis **87**

KISA BİBLİYOGRAFYA

İNGİLİZCE

Cavafy, C.P., *Collected Poems*, Keeley, Edmund, Sherrard, Philip, (Princeton University Press, Princeton, 1975).

Cavafy, C.P., *The Complete Poems of Cavafy*, Dalven, Rae, (Harcourt, Brace and World, New York, 1961).

Cavafy, C.P., *The Poems of C.P. Cavafy,* Mavrogordato, John, (The Hogarth Press, London, 1951).

Durrell, Lawrence, *Justine* (Faber and Faber, London, 1957).

Liddell, Robert, *Cavafy: A Critical Biography* (Duckworth, London, 1974).

Sherrard, Philip, "Constantine Cavafis," *Marble Threshing Floor* (Vallentine, Mitchell, London, 1956).

Keeley, Edmund – Sherrard, Philip, *Six Poets of Modern* Greece (Thames and Hudson, London, 1960).

Forster, E.M., *Pharos and Pharillon* (The Hogarth Press, London, 1961).

Gollfing, Francis, "The Alexandrian Mind," Partisan Review, Winter, 1955.

FRANSIZCA

Cavafis, C.P. *Poemes de C.P. Cavafis*, Griva, Theodore (Lausanne, Abbaye du Livre, 1947).

Cavafy, C.P., *Poemes de C.P. Cavafy*, Papoutsakis, Georges, (Paris, Society d'Edition, Les Belles Lettres, 1958).

Marguerite Yourcenar-Constantin Dimaras, *Presentation Critique de Constantin Cavafy*, (Paris, Gallimard, 1958).

Constantin P Cavafy, *Jours Anciens*, Roy, Bruno, (Montpellier, ed. Fata Morgana, 1978).

İTALYANCA

Moravia, Alberto, *C.P. Cavafy*, ("Il Corriere Sera, Milano, 5.7 1959).
Ungaretti, Giuseppe, *Vita d'un Uomo. Saggi et Interventi*, (Milano, 1974).
Pontani, Filippo Maria, "Metrica du Cavafes," (Rea le Accademia de Scienza Lettere e Arti Di Palermo, Serie IV, V. 5., Parte II, Palermo, 1944-45).

YUNANCA

Kavafis. K.P., Şiirler, (Atina, İkaros, 1952).
Kavafis, Konstantinos, P "İlk Şiirler" (Atina, Ta Nea Grammata, Ocak-Şubat, 1936).
Timos Malanos, *Şair K.P. Kavafis*, (Atina, Gobosti Yayınları, 1933).
Peridis, M., *Konstantinos Kavafis'in Yaşamı ve Eserleri* (Atina, Ikaros, 1948).
Tsirkas, Stratis, *Kavafis ve Çağı*, (Atina, Kedros, 1958).
Sareyannis, I.A., *Kavafis Üzerine Yorumlar*, (Ikaros, Atina, 1964).
Tsirkas, Stratis, *Kavafis ve Siyaset*, (Kedros, Atina, 1971).
Savidis, *G.P., K.P. Kavafis: Yayımlanmamış Şiirler, (1882-1923)* (Ikaros, Atina, 1968).
Savidis, G.P., *Kavafis Edisyonları* (1891-1932) (Ekdosi Takidromu, Atina, 1966).

TÜRKÇE

Çapan, Cevat, *Kavafis'ten Kırk Şiir* (Adam Yayınları, 1982),
Millas, Herkül-İnce, Özdemir, *Konstantinos Kavafis: Bütün Şiirleri* (Varlık Yayınları,1990).
Bowra, C.M., *Yaratıcı Deney* (Adam Yayınları, 1993).

Erdal Alova 1952'de Ankara'da doğdu. Ankara Cumhuriyet Lisesini bitirdikten sonra, bir süre Orta Doğu Teknik Üniversitesinde öğrenim gördü. 1973'ten sonra yayımlamaya başladığı şiirlerini En Son Çıkan Şarkılar (1980) ve Giz Dokumu (1989) adlı kitaplarda topladı. Kavafis'in dışında, F. Garcia Lorca, N. Vaptsarov, Pablo Neruda, Guillevic, Z. Herbert ve başka yeryüzü şairlerinden çeviriler yaptı.

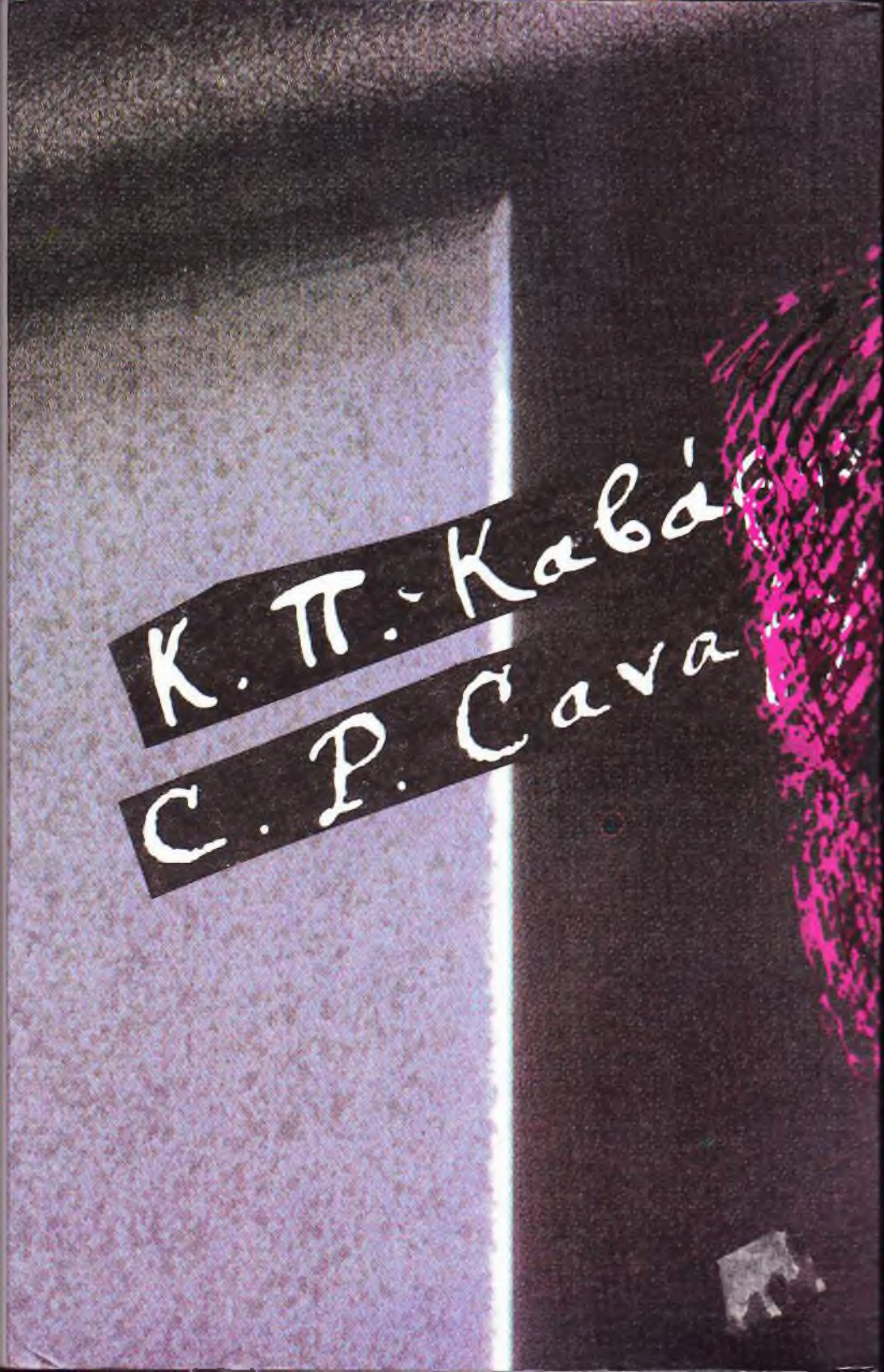
Barış Pirhasan 1951'de İstanbul'da doğdu. Ankara Fen Lisesini ve Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Şiirlerini 1974'te Yeni Dergi'de yayımlamaya başladı. 1981'de Tarih Körüdür, 1985'te ise, aynı kitapla birlikte imzasız Eliyazıları adlı kitaplarını yayımladı. Londra'daki The National Film and Television [illegible] sinema öğrenimi gördü. Senaryo yazarlığı ve yönetmenlik yapıyor. Lewis Carroll'un uzun şiiri The Hunting of Snark'ı, Köpan Avı adıyla Türkçe'ye çevirdi.

KAVRAM YERYÜZÜ ŞAİRLERİ,
çağımızın en seçkin şairlerini, yapıtları ve yaşamlarıyla kapsamlı biçimde tanıtmayı ve dizi tamamlandığında vazgeçilmez bir kayn[illegible]yor.
En seçkin çevirmenler tarafından hazırlanan her kitapta, şairlerin bütün şiirlerinden yapılmış bir seçme, incelemeler, notlar, yaşamöyküsü ve şiir adları/ ilk dize dizini yer alıyor.

KAVRAM YERYÜZÜ ŞAİRLERİ'nin yayımlanmış diğer kitapları:
LORCA/Erdal Alova
DESNOS/Eray Canberk
NEZVAL/ Turgay Fişekçi
RILKE/Ahmet Cemal
RİTSOS/Cevat Çapan
BACHMANN/Ahmet Cemal
WILLIAMS/Güven Turan

ISBN 975 366 058 X

Dizi Editörü: Erdal Alova


К. П. Кавафис
C. P. Cavafy